

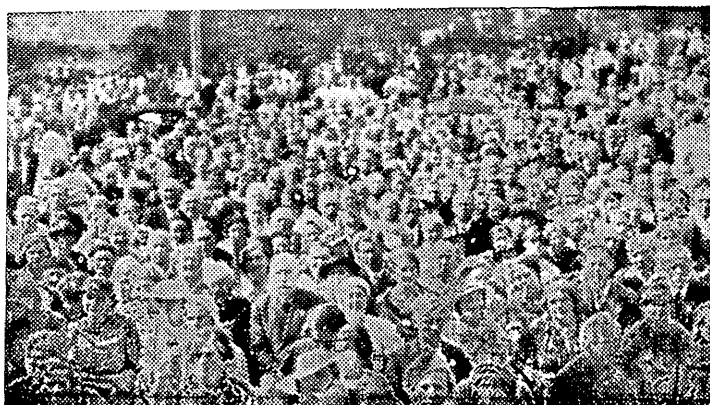
EESTI NOORUS

9

Eelkõige

loeb igäüks „Uus Eestit“, sest „Uus Eesti“
avaldab igapäev kiirelt, tõetruult ja asjalikult
palju tarvilikku ja huvitavat.

Sõnas ja pildis

uudisi kogu maailmast toob igapäev rohkesti

„UUS EESTI“

Teadlikul kodanikul on oma huvides tarvilik
lugeda igapäev „Uus Eestit“.

TALLINNAS, 29. SEPTEMBRIL 1937

9. AASTAKAIK

Dr. MARI AMBROS

TERVISHOIDLISEST KODUST

Kui meie vanemad oma kokkutulemistel arutasid oma südamele ligidast küsimust, kuidas oma rahvast võõra ikke alt vabastada ning jälle vabaks ja iseseisvaks saada, siis on see soov suurte ohvrite ja võitluste tulemusena annud meile iseseisva riigi. Rahvas on loonud omale kindla kodu. Nüüd jääb meie ülesandeks seda kodu kultuuriselt arendada ja oma rahva majanduslikku olukorda soodustada ja tema heakäekäigu eest väljas olla.

Tähtsaim tegur kodukultuuris on koduse tervishoiu teostamine. Seni kuulume oma surevusega kõige suurema protsendiga rahvaste perre ning sündivusega madalaimale tasemele. Meie rahva tulevik on hädas, sest looduslik iive näitab aasta-aastalt langust. Tähelepanuväärne on asjaolu, mida kultuursem on riik ja rahvas, seda väiksem on surevus.

On viimane aeg oma kodu tervishoidlikku olukorda tõsta. Mida teadlikumaks tervishoiust muutub nii noor kui vana, seda tervem on kogu rahvas. Tervishoidlikus kodus kasvanud noor on harjunud tervishoidlike nõuetega ja toimib selle järgi igal sammul. Tervishoiu teostamine on temale iseenesest mõistetavaks tõsiasjaks.

Peamine tervishoiu nõue on puhtus elamus ja selle ümbruses. Piinliku hoolega eemaldatakse tolm ja mustus elamust. Maja ümbrus hoitakse puhas raiskainetest ja muudest väl-

jaheidetest, mis infitseerivad maapinda ja kaevusid. Kaevud olgu pinna-veele läbipääsmatud, rakked korras ja kindla kaanega kaitstud. Ehitagem käimlad kärbeste ja gaasikindlaks. Seega oleks välditud kärbeste hädasoht. Kärbes, samuti muud elamusöödikud on tervise vaenlased, levitades nakushaigusi. Elamusöödikute tõrje on raske, nõuab hoolt, alalist valvelolekut, hävitusvahendite järjekindlat tarvitamist, kuid hool ja puhtus on garantiiks, et Eesti kodu neist peatselt vabaneb.

Teine tervishoiu tegur on puhas, hapnikurikas õhk ja päikesevalgus. Nagu lill kasvades pimeduses jääb pigmentita õrnaks ja kiduraks, niisama on inimese tervis päikese energiast. Seepärast on tervishoidlike kodu ruumid valged ja õhurikkad, eriti tähtsad on magamisruumid. Meie magame $\frac{1}{3}$ oma eluajast, kui see sünnib õhutamata, ülekuumendatud ruumides, kannatab selle all meie tervisline seisukord. Rikutud õhuga ruumides magades tõustakse roidunult väsinult, peavalu ja halva meeleoluga. Väsimusained ei ole suutnud õõ jooksul kehast lahkuda, ja süsihappu gaasi kuhjumine magamisruumi mürgistab aja jooksul elanikku. Vähesel valgustusega niisketes elamutes levib tiisikus, sest see haigus on meil sagedane ja viib hauda iga 7. inimese. Eriti noortele on see kardetav. Päike, puhas

õhk ja täisväärtuslik toit on tiisikuse vastased.

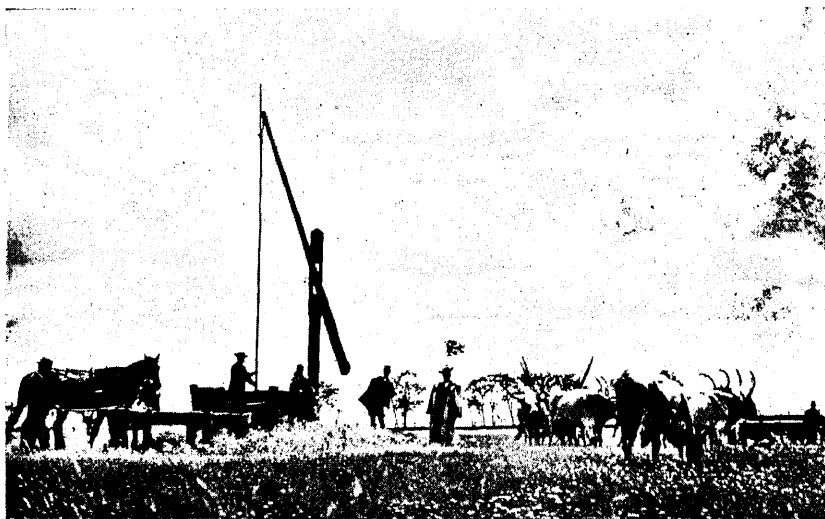
Tervishoidline kodu kaitseb meid haigustest, sest tervishoiu teostaja inimene on teadlik haigetalitaja, tunneb tähtsamaid haigusi. Haigustest on kergem hoiduda kui neid ravida, maksev on see väide nakkushaiguste kohta. Ema ja isa, kes eraldab oma haigestunud lapse tervetest, teatab tervishoiu arstile haigusjuhtumist ning hoiatab oma naabreid nakkusohust, peseb hoolikalt käed ja loputab suu peale haigega kohtumist, täidab arsti eeskirju ja õpetusi, säärane kodanik teeb tänuväärt tööd oma perekonna ja kogu rahva kasuks.

Kui kodu on korras ja hoolitsetud on välditud ka õnnetusjuhtude võimalused. Kõik põllutöö ja majapida-

misterariistad asuvad kindlates kohtades. Tuletikud on laste eest ära pandud. Kaevud kindla kaanega kaetud, õnnetuse ärahoidmiseks. Mürkained, happed ja leelised, samuti arstimid alalhoitud lukustatud kapis. Väikesed ebateadlikud lapsed on alalise järelvalve all. Noored olgu ettevaatlikud laskeriistade, padrunite, granaatidega ja muude sõjatarvetega, mis nende kätte sattunud. Sest õnnetus tuleb kutsumata ja noor lootusrikas elu hävineb enneaegselt.

Kodu tervishoid edeneb meil kiiresti, kui kõik tütarlapsed, kui tulevased koduhoidjad, saata kodunduskoolidesse ja tervishoiu kursustele, nende kaudu kasvatatakse noori tervishoidlises vaimus. Mida arenenum on kodu hoidja, seda kultuursema on kodu ja kogu rahvas.

Hortobágy karjamaa
kaevul.

EERIKA VIIRSALU

Pustade maalt

Kui mõni nädal tagasi nende ridade kirjutaja pidi keset ehtsat ungari pustat mikrofoniga ütlema oma muljeid, siis tundus, et sõnad ei sobi andmaks edasi seda elamust. Nii ongi. Pustat peaks nägema igatüki, kel huvi on Ungari maa ja rahva vastu, sest külas-käik pustasse avab meile madjari hinge paremini kui Budapesti võrratud ööd ja liikumisrohked päevad. Pusta on tükk ehtsat

Ungarit, tema minevikku, tema muusikat ja rahvakunsti hälli. Aga pustat ei saa kirjeldada, pustat peab ise elama läbi.

Mis olekski seal konkreetset vaatlemiseks? Lõputu lage karjasmaa virvendava õhuga, tohutute looma- ja hobusekarjadega ja vähesõnaliste karjustega. Siin-seal keset lagedat meile tuttavad vinnakaevud pikas reas, ja selgel ilmal kaugel silmapiiril avatlev kan-

Pärast viljakoristamist.

gastus. Midagi sellist ei saa elada üle ühelgi teisel maal, kus ei ole nii lõputut avarust, nii helisevat vaikust, nii sumisevat ööd.

Ometi aga kuulub võrratu püstaromantika nüüd juba minevikku, nagu rahvamuusika, nagu rahvakunst. Pustasid leidub kogu maal tänapäeval vaid üksikuid ja needki oma ehtsuses on häiritud alatisest turistide ligivoolust ning sellekohaseist ebaehtsaist lavastustist. Seda ehtsam on see romantika olnud minevikus.

Pustade maa kuulsus kuulub Ungarile sellest ajast, kui Ungari suurnikud varustasid lihloomadega ja hobustega kogu maailma turgu. Ühe omaniku kari sel ajastul ulatus tuhandeteni. Loomulik, et neid tuhandeid ei saadud hoida lautades, vaid metsikud veised, hobused, lambad ja sead elasid läbi aasta karjamaa-lagendikul, kus nende järele valvasid karjused. Muidugi ei saadud neid loomi lüpsata. Ega olegi suure piimaanniga see vana ungari veisetõug, mis on kaasa toodud algkodust, Urali mailt. Veel nüüd on säilinud seda suurekondilist, tohutute sarvedega valgete loomade tõugu, mis on nii karastatud, et neile ei tee liiga ka talvine väljasolek. Oma eluviisile kohased on ka vanad ungari lambad — tugevate, keeruliste püstsarvedega ja villaga, mille pikkus on keskmiselt 25 sm. Ungari siga väliselt suuresti meenutab metsiga, kuid on kuulus hea lihasiga ja väga karastatud ning vastupidav. Sarvloomi, sigu ja lambaid on viidud maailmaturule kümnetuhandete kaupa igal aastal. Veel nüüd juhivad kuulsa Hortobagy pusta lähedal asuvast Debreceni linnast välja laiad vanad maanteed, mida mööda aeti loomi Nürnbergi ja muudele kaubaturgudele, kust voolas Ungarisse tagasi raha.

Loomulik, et sel ajal õitses kuulsate pustakarjaste romantika. See oli eri-rahvaklass,

too hulgaline karjaste pere, kes ehitasid endale õlgedest onne keset pustat ja aasta läbi elasid lagendikul, väljaarvatud pikad turuteekonnad või jälle harvad tööpuhkuse päevad, mil pääsidi koju tooma vajalikku toidumoonna. Seda vajalikku ei olnud palju. Oma tarbeks piima sai karjus pustas mõnelt talt-samalt loomalt või lambalt ja oma tarbeks võis ta karja hulgast mõne utekesegi veristada. Karastatud mehed pidid olema need karjused: suvel troopiline kuumus, talvel tuisud lagedal maal ja lisaks õnnetused loomadega ja võitlused kiskjatega.

Uhkeid pustakarjuseid kujutatakse istumas õisel lõkketulel, hobuse pealud pingiks, ja liigutamas kontidest tehtud lõket. Selle aja pärandina on edasi kandunud tänapäeva pustakarjuse rikkaliku kaunistusega viltmantel (szür), mida kandis karjaste „kõrgem klass”, ratsakarjused, kes plaksuva piitsaga vibutades hoidsid koos karja. Nende karjaste ülemeelikusest liigub rahvasuus palju jutustusi. Köneldakse, et naiste külaskäigud ja pidutsemised pustas ei olnud mitte haruldused, samuti mitte järgnevad kohtuprotsessid, mis tekkisid sellest, et sarvpeade arv vahepeal oli tublisti kokku kuivanud.

Iseloomustav sellele karjuserahvale on ka seegi tõik, et paljudes teiste maade linnades loomade ostu puhul oli seadusega ette määratud, et pusta karjused tohivad loomadega kaasa tulla ainult kuni linnavaravani. Inimõnnetused metsikute loomade ajamisel linnadesse olid paratamatud.

See pustade romantika hakkas kahanema juba 17-st sajandist, mil teiste maade mõjul hakati tooma sisse uusi ja vähem vastupidavaid koduloomade tõuge: metsiku ja tugeva lehma kõrvale tuli kirju piimalehm, pikavillaga lamba asemele pehmevilla lammas ja hobuste tõuge hakati aretama otstarbele vas-

tavaiks. Tänapäev võib vana ungari koduloomade tõuge näha suhteliselt vähe. Samuti on loomad paigutatud suuremalt osalt lautadesse, kust kari käib pustas vaid päeval. Suured karjad on kuivanud kokku kümneile või paremal juhul mõnele sajale loomale. Karja juures norutab nukralt vähesõnaline karjus, kellelt vaevalt veel võib kuulda karjuselaule või vallatut juttu. Ei ole kadestatav selle karjuse elu. 6—7 kuud aastast tuleb veeta karjaga pustas ja selle aja eest makstakse keskmiselt kr. 1.20 sarvpealt. Kodu on

kaugel ja seal väikesel maalapil pere, kellele on tarvis toitu ja riiet. Ei jälgegi vanast jõukusest ega ülemeelikusest. Majanduslik kitsikus sunnib pojadki käima isade teed. Juba varakult tuleb õppida vanade kõrval teed pustasse, harjuda vaikse üksildusega.

Ainult siis, kui tuleb turiste, elab pusta jälle korraks endist elu: näidatakse ehtsaid ungari loomatõuge, tuuakse välja pidulikes kasukais karjuseid, kes laulavad pustaviise ja tantsivad tšardas't, nagu kord aegu tagasi uhked ja lärmikad pustavalitsejad.

Poiss löötspilliga laulab

Muusika rakenduskunstina

Muusikat „puhtal” kujul kuuleme ja kasutame õigegei harva. Mõnikord kontsertsaalis, mõnikord simmanil, siis mõnikord veel kambri üksinduses, kus tukslev hing igatseb-loodab rahuldust ja lahenemist helidemüstika kaudu. Suures enamikus aga kasutame teda muu hulgas, rakendame teda teiste huvialade ja ülesannete teenistusse.

Alakem kirikuga. Nii luterlik, katoliiklik kui ka iga kolmas — kõik nad kasutavad muusikat. Ning mitte üksinda meie päevil — juba igivanast ajast leiame iga usulise kultuse juures vaidlematut tendentsi muusikalisele, olgu see siis antiikaeg, kus domineeris ladina-kreeka kultuur, egiptuse põline kultuur või veelgi põlisem hiina vaimumaaailm. Jaa, koguni ebakultuurne ning metsik ürginimene ei tahtnud ohverdada loomi ja lesesunud naisi tuliriidal ilma muusikata. Kõik müstilised toimingud, ohverdamised ja muud — praeguse tsivilisatsiooni seisukohalt vaadatuna — metsikud ning ebainimlikud rituaalsed traditsioonid, kõik nad vajasid muusika kaasabi, et õilistada, kaunistada ja õigustadaagi kõike seda metsikust. Praegusajal iga usuline kultus annab — läie teadvusega — ruumi ja kindlat ülesannet muusikale. Mis jääkski lõpuks järele jumalateenistusest, kui seal puuduks muusika? Kuuleksime küll abstraktseid targutusi põrgust ja paradiisist, ilma et süda kaasa räägiks. Siin piisab aga mõnest oreli akkordist, kohe suundub palvetaja või leinaja meeolelu sinna, kuhu teda taheti suunata: igavese elu mõistmisele. Mida ei suutnud kõikvõimas Sõna, seda suudab sõnatu Muusika.

Jatkakem kõrtsiga. Siingi muusika osutub hädavajalikuks kõrvalteguriks. Virilaksisutuks muutuks iga orgia, kui puudub muusika. Ainult tema kaasabil ja kaudu saame vajalist bravuurset meeolelu. Olgugi, et keegi ei lähe kõrtsi otseselt muusika pärast, vajatakse seda muusikat seal siiski; olgugi, et seal muusikat keegi ei kuula — teda kuulda kse ometi. Seisame omapärase nähte juures: salkkond inimesi on elavas-ägedas vestluses, see salkkond ei anneta näiliselt mingit tähelepanu orkestrile; vestluste ja vaidluste hoos ei märgata ega panda tähele ühtki heli.

Kuid tarvitseb vaid orkestril lahkuda, kohe lahkub ka tuju ning endisest elevusest ei jää jälgegi; vestlus vaibub ja edasivaidlemiseks kaob huvi. Muusika lõpetamisega lõpeb ka energia, elevuse asemel tekib haigutamine. Nii kokkuvõtlikult võib väita: kõrtsimuusikat, kuigi teda ei kuulata, siiski teda vajatakse.

Siirdugem edasi igapäevastele toimingutele. Igas perekonnas undab raadio, sama raadio pakub helilaineid kohvikus, juuksuri juures, raudtee ooteruumis ning mujal. Sõdurid vajavad bravuurset marssi, aktused ja paraadid vajavad meeolelu pidulikkust, emadepäevad nukrutsevat sentimentit — kõikjal pakub oma kaasabi muusika.

Lõpuks teater. Eks seegi kasuta muusika igakülgeid varjundeid, et anda sisustust — muidu kuivaks ja verevaseks jäävaks — lavastamiseks. Wagnerist alates püsib tendents võimalikult suurt osa anda muusikale. Kahjuks ei kasuta seda teater meie päevil.

Viimase võimaluseni ekspluateeris muusika kaasabi omal ajal tummfilm. Siis oli ette nähtud iga viimanegi pisi. Toimus laval mis tahes, kohe oli muusika käepärast ja saadav. Vastav hästi organiseeritud kinoteek võimaldas sekundilise täpsusega pakkuda iga-sugust läbielamust. Oli vaja ärevust, leinameeolelu, emaarmastust — kõik oli käepärast, tarvitseb vaid avada vastav register, kus oli kõik ette nähtud. Kõik oli korrapäraselt süstematiseeritud, iga meeolelu, situatsioon vastavas lahtris registreeritud.

Seda peaks eeskujuks võtma viimaks ometi ka maalava. Tõsi küll, seal põle pakkuda erilisi võimalusi ega seal ei saa hiilata lavastuse efektidega. Ometi kõiki neid soodustusi, mida pakub muusika, võib kasutada pisimigi lava. Piisab lihtsamastki meloodiast, et anda lavateosele hoopis sügavam meeleolu.

Iseasi on muidugi, kuidas seda külge korraldada. Siin ootab suur tööväli näidendite laenuajaid. Need laenuajad senini pole võtnud vaevaks luua maalavade jaoks muusikalise keskkorralduse moodustamist. Kuid aeg areneb ning käib oma rada. Kas siingi viimaks ei võtaks algatuse enda peale ÜENU, kes ikka on esirinnas sammunud?

Der Tadeltsackbläser

VILMA LEEDNA

Kaunis kodu

Sügispäike vajub aeglaselt Kolmemetsa kriiskavpunase lehestiku taha. Eeva oli näinud teda nii vajuvat paljusid kordi, vahel rõõmsana, vahel kurvana, ikka nii kuidas oli ta oma meeleolu. Oli see metsatukk kord lumitanud ja raagus, kord heleroheline ja õrn, kuid igal sügisel ikka kirju ja tore. Täna siiski vaatles kõike erilise huviga, sügis teeb ju ikka vastuvõtlikuks välismuljetele. Õue vahtrailt ja kastaneilt langes täielises tuulevaikus lehti, suuri, harulisi. Pudenesis osalt lapiti, pöördusid õhus serviti, tiirlesid pisut ja olidki maapinnal. Teravalt erines muru sügisest tumedast pruunrohelsest nende kollakas puna ja mustad täpid. Näe, rootsu ümber veel veidi suvistki jõulist värvi! Keeži või miski pigistas ja kipitas südame ümber — need on kevade ja suvepäevade rõõmud, mis langevad puult! Torevalt ehituna algavad muutumisprotsessi millekski muuks. Kes ütleb, millena ärgatakse tuleval kevadel?

Ei, Eeva ei või ju siin seista ja vahtida tervet õhtut. Tüdrukutel on täna vaba pühapäev, ta peab üksi tegema õhtuse talituse. Pole perenaisel pühapäevast palju...

Ta arutleb endamisi, et kuigi need aastad, mis ta olnud pärast ema surma venna juures perenaiseks, olid küllalt rasked, on siiski masendav teadmine, et varsti pole enam õigust otsustada siin millegi üle. Ta oli matnud enese täiesti talu korraldamisse, oli teinud sellest mugava kodu, et nüüd võibolla paari nädala pärast, olla ainult vennanaise teenija...

On juba ammu pime, kui ta jõuab kõigea valmis. Vendki on jõudnud koju. „Noh, milal tuleb laulatus?“ küsib, omal hirm, et hää l reedab mure. „Ju sää l nii sai räägitud, et kuu aja pärast.“ Eeva küsitleb veel üksikasju, teeskleb osavalt, et tal on heameel venna abielust. Ja kord peab see ikkagi tulema. „Tea, mis sest elust tulebki, Lilli niisugune teravate sõnadega ja tööd nagu kardab,“ ütleb vend murelikult ja läheb oma tuppa.

Et see on nii, teadis Eeva ammugi, ei julenud vaid öelda, vend mõtleks siis, et ta ei raatsi loovutada perenaisekohta.

Eeva võtab suurräti õlule ja läheb välja. Magamisest ei tule täna öösel nagunii midagi.

Aed on täis kõdunevate lehtede ja nelkide lõhna. Lilli on siin rohkelt, osalt juba närtsinud, osalt veel õitsevaid. Muruplatsid on pruunistunud-pleekunud. Nii kaua on Eeva juba korraldanud aeda, ikka veel pole kõik

Uusi allikaid meie rahvatantsu minevikust

Meie rahvatants, mis oma uuestisündi hoogsalt on alustanud kodumaal ja ilusat tunnustust leidnud isegi võõrsil, ei ole täies ulatuses meile endile veel selge, veel läbitöötatud.

Rikkalikke üleskirjutuste kõrval on ka küllalt rikkalikke andmeid, märkusi meie rahvatantsude üle vanus kroonikais, eestlaste elu-olu kirjeldusis, vanades kohtuprotokollides ja kiriku- raamatuis.

Kõigile neile allikaile on tähelepanu juhitud, neid on uuritud ja registreeritud.

Kuid antud korral tahan tähelepanu juhtida täiesti uuele ja huvitavale, seni puudutamata allikale, kujutavale kunstile, mis samuti on registreerinud meie rahvatantse ja mis on vahest küllaltki korrigeerivaks allikaks kuidas rahvatantse tantsida; kehahoidu, jalgahoidu, kätehoidu jne.

Kaasaegne kujutav kunst on käsitletud korduvalt ka rahvatantse, seda

aga küll mitte reprodutseeriva, kopeeriva andumusega, vaid vabakompositsioones. Säärased kunstilised tööd aga ei võimalda tõmmata lähemaid, siduvaid otsustusi rahvatantsudest endast.

Eeskätt tulevad kõne alla kunstilised tööd minevikust, mil kunstnikud endateadmata täitsid ka etnograafide ülesandeid.

Kujutades eesti rahvakombeid, rahva pidupäevi, pulmi jne., nad paratamatult sattusid tantsudele, ja nii registreerisidki eesti rahvatantse.

Siin otse üllatava näitena võib tuua balti-saksa kunstniku Theodor Gehlaari n. ü. „stseene eesti talupoegade elust“, milledes tunneme ära otsekohe oma tantse.

Th. Gehlaar (1805—1871) õppis Tartu ülikoolis farmaatsiat ning R. K. Schwede ja G. F. r. Schlateri juures maali kui ka graafikat. Ta valmistas K. v. Kügelgeni ja J. Hau tööde järgi Tallinna vaateid litograafias; „Collec-

kaugeltki nii, kui ta oleks tahtnud. Oli ta ju kehva Suuroja perenaine, kellel kunagi polnud aega ega abijõude. Vaat', oleks vend alles pahandanud, kui ta oleks teinujaid kutsunud appi lilli korraldama. Niisugune ajaminisk, selle eest maksa veel palka!

Eevale meenub soe kevadõhtu, mil ta, piskese plikana sai külast lilletaimi. Polnud siin siis veel ühtki peenart, ise kaevas akna all mulla koheville, labidas suurem kui tüdruk. Kui õnnelik oli ta, uudishimu-ärevil, et missugused need õied küll tulevad. Ja kuidas siis järgmisel päeval oli teda tabanud elu esimene pettumus: lilli ei olnud enam. Kui ta siis nuttes jooksis tuppa emale kaebama, ütles vanaisa: „Mia rookse üles ja viisi sigadele. Seantsit nällataimi ei ole sii talu enne kasvaten, ei kasvate nüüd ega tohi edespidi kasvate. Seda pea meelen, tüdruk!“

Kui vanaisa suri, võis Eeva neid siiski vabalt kasvatada, hiljem sai ilu otsimine talle ventilatsiooniks sisesurve kõrgpingele, nagu kirjanikule ja kunstnikule nende looming.

Eeva võtab hiliselt õunapuult õunu ja läheb tiigi ääre. On haruldaselt selge sügisöö, taevast kui õitsev hernepõld ja valgussõõriga ümbritsetud kuu laotab mahedat valgust, mis sulahõbedana paneb läikima veepinna.

Kostub üksik koerahauge, siis teine. Eeva teab, mis see tähendab. Koeradki ei läbe täna heintesse ronida, väike karvane Eku istub küüniuksel, suur Pauka tagapool. Vaatavad korraks teineteise otsa, haugatavad ja siis algab pikk ulumine, algul tasa ja kaeblikult, siis valjumini. Vanarahvas ütleb, see toovab õnnetust.

Eeva on juba õnnetu küllalt, kas sellest veel ei piisa? Lahkuda kõigest, millesse ollakse kiindunud, et kodutu koerana minna maailma. Sellest oli hulk aastaid, kui ema surm lõpetas õpingud maakonnalinnas ning noorukesena hakkas perenaiseks siin metsakurus. Harva sai aega minna kodust välja, ega õieti tahtnudki. Võõrdus inimesist. Nüüd ikkagi peab minema välja maailma, Järsku tundis end hulkuva koerana, kel pole toitu ega isandat, keda hirmutatakse, aetakse taga, keda ründavad kõik maailma jõhkrad jõud. Ta süda peksles, püüdis kujutella oma tuleviku. Kui võiks siis juba praegu minna, otsekohe, kunagi enam mõelda kodust ega siinveedetud päevist, kunagi endast elumärki anda!

Millised mõttetused! Tuleb tuppa minna. Tuleb minna ja magada, mõne tunni pärast algab uus tööpäev. Ja kuski maailmas loob ta omale uue, veel mugavama kodu.

tion de XII vues gravés à l'aquatinta" 1820, 5 värvilist litograafiat eesti talupoegade elust ja 6 lehte stseenidega eesti talupoegade elust. Viimased ta graafilised tööd käsitlevadki eesti rahvaelu ja -kõmbeid, milledes leidub ka eesti tantsude kujutusi. Üks ta kivi-trükke „Der Dudelsachbläser”, „Torupillipuhuja” (Eesti Kunstimuuseumi kogudes nr. 451) on huvitav näide setu pulmadest, ja parajasti hetkelt, mil noorrahvas põrandal tantsib setupolkat. Et siin tegu setu pulmadega, seda tunneme me sellest, et peigmees mõrsjaga tantsijate ees laksutab piitsa. See kuulub setu pulmakommetesse. Ja et siin tegu setupolkaga, tunneme jällegi ühe meestantsija jalahoiakust, mis lööb seljataha. (Pilt lk. 286).

Ei ole kahtlust, et see haruldus minevikust on ühtlasi igatsetud näiteks meie rahvatantsude alal, et see võimaldab mitmesugust analüüsi teha setupolka üle.

Teise rahvatantsu näitena toome Ernst Hermann Schlichtingi (1812—1890) ühe värvitrüki, mis jällegi leidub E. Kunstimuuseumi kogudes (nr. 492).

Maalija ja graafik Schlichting sündis Tallinnas, ta isa oli Tartu bürgermeistriks. Ta õppis Tartu gümnaa-

siumis ja esimese kunstilise hariduse ta sai K. A. Senffi juures, siis õppis Peterburi ja Düsseldorfis akadeemias ja Dresdenis.

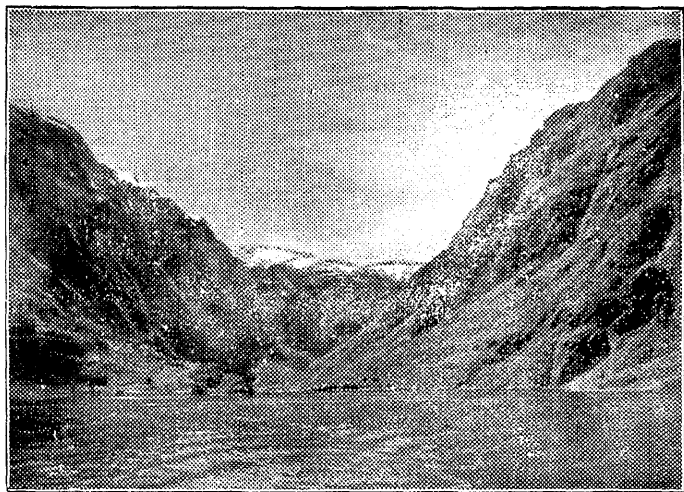
Aastal 1839 ta asus Tartu, sealt siirdus Riiga ja 1840 lõpul tuli Tallinna, kus oli alates 1850 Toomkoolis joonistusõpetajaks. Aastal 1845 ta omandas Peterburi kunstiakadeemia juures vabakunstniku nime teose eest „Leierkastimees”. Ta tähtsamad tööd on „Külapulmad Liivimal”, õli, „Vana Nunnevärav Tallinnas”, „Balti laulupidu Tallinnas”, värvitrükis album „Trachten der Schweden an den Küsten Ehistlands und auf Runo”, 2 väljaandes, 1854 Leipzgis ja II tr. 1856. Viimases seerias näiteks leidub üks, pealkirja all „Vorms”, mis kujutab otsestelt rahvatantsu. Kas siin tantsivad eestlased, või rootslased Vormsilt, või sealsed eestlased, see on omaette küsimus.

Ka siis kui see pilt kujutab rootslasi tantsimas, pälvib see meie täit huvi, kuna kujutab eesti saartel rootslaste tantsu; oma tantse uurides peame teadma ühtlasi mida meie seas ja meie kõrval on tantsinud teised, et võida seda komplitseeritud küsimust kõigekülgelt selgitada.

Tõin antud korral näidetena vaid paar nime, et tähelepanu juhtida sellele uuele ja väga huvitavale vanatantsude allikale; märkisin kahe baltisaksa kunstniku nimed, loetledes ka nende tööde pealkirju, milledest otseselt selgub, kuidas on väga palju võõraste poolt maalitud cesti taluelu,

eesti rahvakombeid, ja et kättejuhatatud näited on vaid selle uue allika sissejuhatuseks.

Nüüd, mil meie rahvatantsu küsimuse alal on päevakorral siduvamate enam lõplikumate otsustuste tõmbamine, selle uue allika üleskerkimisel tohiks tere-tulnud tagajärgi olla.

HENDRIK ADAMSON

2 LUULETUST

Jaaniööl

*Sõnajalg, sõsareke,
viserikun võserikun . . .
Üü oma udsuge, tulede kumage —
taldriku täis punatsit maasikit piimäge.
Sina kui selge alliku vesi
kaste tilku täis elkät esi.
Varrel su vilusembel:
äitsne muist ilusembe:
tõisi om viinu-toonu tuule,
sinul neid liikmä läitän luule
viserikun võserikun,
sõnajalg, sõsareke . . .*

Metamorfoos

*Sest millimallikast sai mammut —
oi ovalist metamorfoosi,
ürgajastuid ja noid ürgsoosid,
kust kaudu sinna välja sammut.
Kui oldi küllalt paigal tammut,
siis tuli kohendada koosi.*

*Sest millimallikast sai mammut —
oi ovalist metamorfoosi!
Said tööle rakendet kõik rammud
ja ohtraid oodet viljavoosi,
ning oli nii, et saatus soosis
ja suisa sigidust tõid sammud.*

Sest millimallikast sai mammut.

Ühest muistsest tantsuõpetajast

Kui tänapäeval on rahva seas rohkemsti käibel populaarseid laulusõnu, viise, tantsulugusid jne., siis lai tarvitajaskond pole ise alati sugugi teadlik nende kunstipalade algupärast ja autorist. Kes mõtleb enam üldtuntud laulu „Kui Kungla rahvas kuldsele a'al” autorit, kes teab alati „Kuldrannakese” komponisti, kes on kuulnud midagi üldtuntava „polka” päritolust? Ja seda tänapäeval, millal iga tühise asjagi kohta on kirjas fikseeritud tõendusandmeid ning tihti veel asjaosaline isik liigub kaasaegsena elavalt meie keskel.

Kes võib siin midagi teada neist loovaist isikuist, kes andnud rahvale ta kunstilise raudvara juba sajandeid tagasi? Meil ja mujalgi vaadeldakse tavaliselt rahvaloomingut kui spontaanset massi ühisloomingut, mille tagant ei püütagi otsida üksiku inimese osa. Kuid tõeliselt pole rahvakunstiski selle kõrgemale tasemele alati vastanud terve massi loomisvõimed ja maitseaste, vaid seda on tihti kandnud või vähemalt selle loomisprotsessist suurel määral osa võtnud ainult üksikud isikud. Pole mõeldav, et kogu rahvas oli alati võimeline eelmistelt põlveldelt saadud vaimset pärandust samal kõrgusastmel edasi kandma ja koguni uusi, täelikumaid vorme looma. Selleks oli mineviku ühiskonnaski vaja teistest väljapaistvama tehnilise oskuse ja loova andega isikuid, kes on tihti vastaval alal teotsenud isegi elukutselistena ja nõnda kogu oma elujõuga pühendunud selle tegevusala väljaarendamisele. Kahjuks on nende omaaegsete rahvakunstnikkude tegevust vähe uuritud, sest meie rahva minevikku on varem vaadeldud ikka passiivse ja nimetu massi saatuskäiguna, kus puuduvad tuntud isikud, üldnivoost üleulatuvad individid. Kuid meie omariiklik mineviku-uurimine on hakanud ikka enam leidma ka vähearenenud talupojaskonna hulga väljapaistvamaid isiksusi, kes ainult ei alistanud „ajaloolisele paratamatusele”, vaid tihti ise tugevasti mõjutasid sündmuste arengukäiku.

Ka meie rahva vaimuloomingu uurimisel peab üha enam arvestama nimetu massi tegevuses ka üksikuid isikuid, kes on sageli üsnagi oluliselt mõju avaldanud tavalise massi ühisloomingu arengule. Alaliselt puutub tähelepaneliku uurija kõrva seletusi

ümbruskonna kuulsaid kindakudujaist, osavaist pillimeestest, loovaist tantsumeistrest ja imeväärseist rahvalaulikuist, kes on võinud isegi „riimis kõnelda” jne. Miks siis need andekad mõnikord oma võimetelt mitmekordselt teistest ette jõudnud inimesed poleks võinud luua ka iseseisvalt, anda motiive ja terveid süsteeme, mis saavad üldmaksvaks pikemale ajaajargule?

Ühe seesuguse isiku mõjurikast tegevust püüavad selgitada ka alljärgnevad read, seejuures on allikaks küll ainult rahva suulised seletused, kuid need on autori enda korjatud ja kohapeal mitmekordselt kontrollitud. See oleks mõnevõrra ka kirjeldavaks üldpildiks meie rahva lõbustuste, eriti rahvatantsu harustuste kohta nende alade elavamas koldes, Kuusalu rannikul.

Tunneme cesti rahvatantsu esinemisaladest kõige rikkalikuma varaaidana Ida-Harju, peamiselt Kuusalu rannikut*). Sellest ümbruskonnast oleme saanud ligi 50% oma praegu teadaolevaist rahvatantsudest. Kuid siinsel võrdlemisi kitsal rajoonil on veel oma alarajoonid, mille repertuaar on mõnikord suuresti erinev juba kõige lähemate naabruskülade piirides. Selleks on kaasa aidanud rannakülade koondumine eri majanduslikeks ja kultuurilisteks rühmadeks, samuti vastavate keskuste erisugused välissuhted ja lõpuks ka seal tegutsenud üksikud isikud. Eriti silmapaistvaid erinevusi oma naabrusküladest näitab Kuusalu ranniku keskosas asetsev Hara küla, mille vaimse palge selgitamiseks lubatagu esitada mõningaid lähemaid üksikasju.

Hara külast leitavate rahvatantsude ja tantsumuusi olemasolu võlgneb küll suurel määral tänu ühele isikule, Jaagup Kvellsteinile või „Altsauna Jäskale”, millise nimega mäletatakse teda tänapäevalgi veel üsna elavalt. Ta on sündinud 1820-ndail aastail, olnud nooremas eas Hara lähedal Lohja kõrtsmikukuks, siis naise võtnud ja hakanud Hara Altsaunal elama kehavõitu popsielu. Endise jõuka kõrtsmiku vaesumisele on muuhulgas kaasa aidanud ka tema ebasobiv abi-

*) Vt minu artiklit „Rahvaloomingu, eriti rahvatantsu arengust Ida-Harju rannikul” — Eesti Kirjandus 1937, nr. 4.

elu, mille eest ta on kord isegi terveks talveks Soome põgenenud, nagu see hõimumaa on sajandeid olnud randlastele sobivaks pelgupaigaks ka raskemate hädade, eriti mõisaorjuse ja kroonuteenistuse puhul.

Lahkhelid perekonnaga on teinud mehe hooletuks ka majanduslike küsimuste suhtes, nii et endisel uhkel kõrtsinaisel on viimaks puudunud isegi müts kirikusse minekuks! Kuid mõnel määral ettevõtlikkust on Jäskal siiski olnud. Nõnda on ta koos naabrimehe Lindström'iga omanud väikest purilaeva, millega tehtud kaubareise Soome. Korduvad kokkupuuted soomlaste ja soomerootslastega on andnud talle ka oskuse vabalt kõneleda soome

keda kutsutud ka teistesse küladesse mängima ja tarbekorral tantsugi õpetama.

Kuid kõige suuremaks „tantsupedagoogiks” oli Jäska ise. Kui teistes Juminda neemel asuvais külades oli algupäraseid rahvatantse tekkinud rohkem kui kuski mujal ja ka soomelised tantsulaenud kodunevad varakult, siis ei ulatunud neid kuigi palju Hara külasse, mis asub poolsaare kaguosas ja kuulub oma iseloomultki rohkem maakülade hulka. Kuid Kvellsteini tegevus on sünnitanud siin märgatava muudatuse. Täiesti ühest suust seletab praegune vanem põlv rahvatantsu moodiminekut Hara külas alles mineva sajandi teisel poolel, seega parajasti Jäska tegevuse ajal.

Viiulimees Gustav Lindström (16. IX 1859) Kuusalu, hellplaati mängimas Tallinnas 22. V 1937. a.

ja rootsi keelt, milliste eeldustega ta võis üsna lähedale pääseda ka naaberrahvaste kultuurilule. Soomes on ta õppinud hästi viiulit mängima ja omandanud rohkesti teiste rahvaste hästi-arenenud tantsuviise ning vastavat tantsuoskustki. Neil aegadel (umbes mineva sajandi keskpaigas) oli viiulimäng eesti talupojale veel üsna tundmatuks kunstialaks, nii et Kvellsteini võib pidada ka üheks varasemaks viiulimängijaks terves Eestis.

Kodukülasse tagasi tulles on Kvellstein agaralt hakanud edasi õpetama oma võõrsilt saadud oskusi, muidugi püüdes seda kohandada ka ennetuntud repertuaarile. Tema koolist on õppinud viiulimängu paljud teisedki noormehed, nii et üksvahe olnud Hara külas üle Kuusalu ranna kuulsamad viiulimängijad,

Ja otse nimeliselt teatakse mitutki tantsu, mille tema olevat toonud Soomest. Muidugi võisid teisedki külanoored sagedasti Soomes kalapüügil ja kaubitsemas käies näha sealset rahvatantse; samuti on soomlased meie rannas viibides osa võtnud kohapealseist lõbustustest. Küllap nõnda mõned lihtsamad rahvatantsud liikusid edasi harilikul viisil. Kuid tantsude komplitseeritud vormide õppimiseks ei jätkunud enam juhuslikust pealtvaatamisest, vaid selleks oli vaja juba üksikut isikut, kelle eriline andekus ja suuremad kogemused võisid keerukamaid elemente täpsemalt meeles pidada ja teistele edasi anda. Selleks pidi „tantsumeistergi” pikemat aega õppima ja alasse süvenema. Ja küllap Altsauna Jäska kasutaski oma paoaastad ja

muud pikemad peatused Soomes hoolikaks tantsu- ja muusikavara täiendamiseks, mida ta siis hiljem pikema aja kestel ka teistele võis edasi õpetada. Seda mäletab mõnigi kaasaegne, kuidas Jäska pannud oma viiuli kõrvale ja tulnud ise tantsupõrandale, kui teistel ei läinud tantsimine veel küllalt ladusalt. Ja selge sõnaga kinnitavad praegused vanemad inimesed Hara külas, et enne Jäska tegevust polevat neid tantse ümbruskonnas sugugi tuntud. Tema õpetusel on kõige paremateks tantsijateks saanud ka ta vend, pojad ja mõned teised lähemad inimesed. Lühikese aja ja keerukate vormide tõttu pole sealsed tantsud siiski saanud eriti populaarseks, nii et mõned on tuntud ainult üksikute perekondade piirides. Briti mitmetuurilisi kadrille on osanud ainult üksikud inimesed, kuid need kõik on kindlasti kuulunud lähemasse kokkupuutesse tantsumeister Jäskaga!

Muidugi pidi rahvatantsu järsuks moodiminekkuks Hara külas olema peale sobiva „tantsumeistri“ ka eeldusi rahva enda elamislaadis. Näib, et tantsuharrastuse üheks tähtsamaks keskkohaks on olnud Hara saar, mis asub Hara küla kohal umbes kilomeetri kaugusel rannast. See väike saareke oma kivise pinna ja suure metsaga pole küll kunagi olnud püsivaks elupaigaks inimestele. Kuid juba 60—70 aasta eest oli saar tähtsaks tööstuslikuks keskuseks ja sadamaks, kus viibis sadandeid inimesi ja palju laevu kaugetest randadest. Siis oli veel Loksa sadam välja ehitamata ja Hara saar pakkus oma sadamasillaga ning lageda rannikuga vajalist peatuspaika laevadele. Neil aegadel ehitati saarele ka suur kilutööstus, milles leidis teenistust kuni paarsada inimest. Seal tegutses kilusoolamisega umbes 50 kohalikku rannatüdrukut, kalapüüdmisega veel suurem arv „noodamehi“, kes olid enamasti muhulased ja saarlased, lisaks neile hulk paadisõudjaid ja muid ametmehi. Töö algas kevadel ja kestis hilissügiseni, seejuures tekkis ajutisi tööseisakuid suvekuudel kuumade ilmade tõttu. Neil päevadel käis saarel rohkesti ka soomlasi, kes ostsid püütud saagi värskelt endale, sest palava ilmaga ei kannatanud kilud soolata. Tüdrukule olid need päevad kerged ja lõbusad. Vaba aega veedeti supeldes, lauldes ja muul viisil ilutsedes. Räägitakse praegugi äärmiselt lõbusaid lugusid, millega vallatu noorus toime tulnud seal haruldases ühiselus, ja need lood pole alati ainult viisakad. Üldiselt polnud aga töö sugugi kerge, nii et teatavil hooaegadel töötati 2—3

ööpäeva järjest ilma magamata ja suurema puhkusega.

See noorerahva omapärane koosasumine on märgatavalt soodustanud ka rahvatantsu arengut, pealegi leidunud kohalviibivate töömeeste hulgas tublisid pillimehi ja tööstuse omanik polevat ka vaenustanud nooruse ilutsemist. Sügisel tööd lõpetades on korraldatud tööstuse poolt lahkuvatele tüdrukule rikkalik lõpupidu, mis kestnud vahel mitu päeva. Sinna kutsutud aga „kavaleerideks“ omaranna poisid, sest saarlased olnud siis juba lahkunud, ja nendega pole rannatüdrukud üldse hästi sobinudki. Vahetevahel, eriti lõpupeol, mindud ka saarelt üle lahe Hara kõrtsi, mis on olnud nähtavasti juba õige mitme põlve kestel tähtsamaks rannarahva kogunemise ja ajaviite keskkohaks. Eriti sügiseti olnud seal palju rahvast, sest sinna ümbruskonda koonduvad kalapüügile terve Kuusalu rannarahvas. Sel ajal ei olnud kõrts veel esimeses järjekorras joomakohaks, vaid rohkem peatuspaigaks ja öömajaks võõraile, omarahvale aga meelelahutuse- ja lõbustuskohaks, omamoodi klubiks, võiks öelda isegi rahvamajaks. Muidugi leidunud ka üksikuid nõrku, kes pannud viinaklaasi kogu oma sügisese kalasaagi, kuid üldiselt pole joomispahe olnud küll kuigi hädaohtlik.

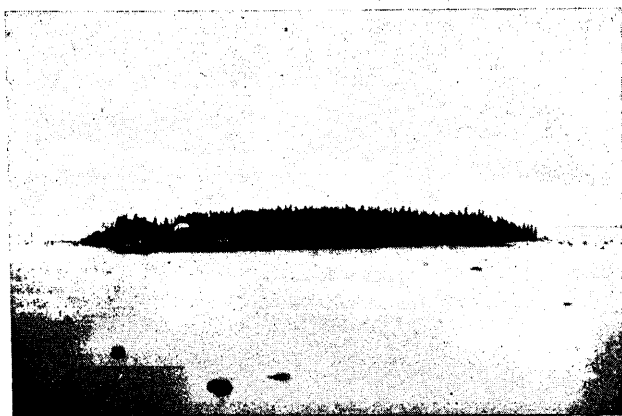
Hara kõrtsis viibinud teiste alaliste külastajate ja naljameeste hulgas ka Altsauna Jäska, kelle erilised võimed ja oskused tõstsid ta otsekohe elujanulise noorsoo lõbutsemiste, eriti tantsuharrastuste väljapaistvaks juhtijaks.

Jaagup Kvellstein on olnud ka tubli rahvalaulik, kui ta hakanud hobusel Tallinna minema, siis alustanud kodus ühte pikka rahvalaulu ja jõudnud sellega Valkla küalani, kuhu küünib vähemalt 20 kilomeetrit! Muidugi leidub selles teates liialdust, kuid sealsed rahvalaulikud on kaldunud küll hulgaliselt kokku liitma eri rahvalaule suureks eepiliseks tsüklikuks, kuigi need sisuliselt ei tarvitse alati ühte sobidagi. Kahjuks pole aga Jäskalt endalt üles kirjutatud ühtegi rahvalaulu, pillilugu ega tantsu, sest ta suri umbes 50 aastat tagasi. Õnneks on tal olnud aga andekaid õpilasi, kes kandisid tema vaimuvara ka elvikuni välja. Tema lähiskonnas tuntud rahvatantse on meieaegseile korjajaile seletanud mõned naised, kes olnud ise noorpõlves agarad tantsijad. Tema pillilood on aga kadumisest päästnud praegu elusolev viiulimängija Gustav Lindström, kes Kvellsteini ristipojana on õppinud otseselt temalt endalt mängimist

ja saanud endale päranduseks ka ristiisa rikkaliku repertuaari.

Lindström pole enam ehtsalt randlane, sest ta on noorena veidi linnas koolis käinud, saksa keelt õppinud ja elanud kogu aeg talurahvast „saksemat” elu, algul Kolga mõisas „jäägrina” ja juba aastakümneid Hara saarel tuletornivahina. Kuid see kõik pole suutnud temas hävitada ehtsat rahvapillimeest! Käisime 1935. ja 1936. aasta suvedel uurimas tema tantsu- ja muusikaoskust ning leidsime sealt veel õige rikkaliku varasalve.

kirjutatud ja seega üsna viimasel minutil päästetud kadumisest, kuna varem polnud tantsukorjajad käinud Hara külas ja nende tantsude oskajaid leidub veel mõni üksik peale Lindströmi. Siiski on kohapealsed nooredki hakanud huvi tundma oma esivanemate tantsude vastu ning õppinud Lindströmi juhatusel 1936. a. vabariigi aastapäeva peoks mitugi rahvatantsu, mida mõisteti hästi korjajailegi demonstreerida. Muidugi väärub niisugune elav „muinsuskaitse” mujalgi järeletegemist. Enamik neist tantsudest on kõlbu-

Hara saar ja laht. Vasakul näha endise kilutööstuse hooneid.

See oli enamuses Jaagup Kvellsteini vaimu pärandus, ja võib arvata, et palju sellest polegi vist kaotsi läinud, sest Lindströmi oskused on ka üsna erakordsed. Ta demonstreeris meile tantse Kupparmoosi, Hüppajapolka (-Mustlasepolka), Virumage (Labajalg), Sotska, Kuradipolka, Vingerpolka, Aaviku, Oige ja vasemba. Osaliselt teadis ta veel Soome kadrilli, Ingliskadrilli, Kiiguli-kaagulit, Kägerat, Lillašveegriskat ja Kupparnuut. Neist on muidugi suur osa Kuusalu ranniku üldtuttavad tantsud, kuid üsna mitmed ka niisugused, mis on kuulunud ainult Jaagup Kvellsteini repertuaari (Sotska, Oige ja vasemba, Soomekadrill, Ingliskadrill, Lillašveegriska). Need on ka esmakordselt üles

likud sisse võtta ka teoksil-olevasse rahvatantsude väljaandesse. Seda väärtusliku muinasvara olevikule kättesaadavaks tehes ei tohi me unustada ka selle agaramat viljeldajat, Hara Altsauna popsitaati Jaagup Kvellsteini, kes väärub tõeliselt muistse tantsuõpetaja nime, kuigi tema ei tõusnud sellel alal veel elukutseliseks ja kandis oma repertuaari selleaegsete seltskonnatantsude asemel ikkagi ehtsat rahvaloomingut. Tema tegevuse ulatus ja mõjurikkus manitseb meid mujaltki tähele panema samalaadseid isikuid, kelle vastu oleksime suuresti ülekohtused, kui jätaksime nende tähtsa tegevuse selgitamata ja annaksime kogu looja-au teenimatult ainult nime-tule massile.

Tarvitage Tartu
eksporttapamaja
kvaliteetsaadusi :

sinke,
vorste,
rulaade,
pirukaid
ja
kotlette

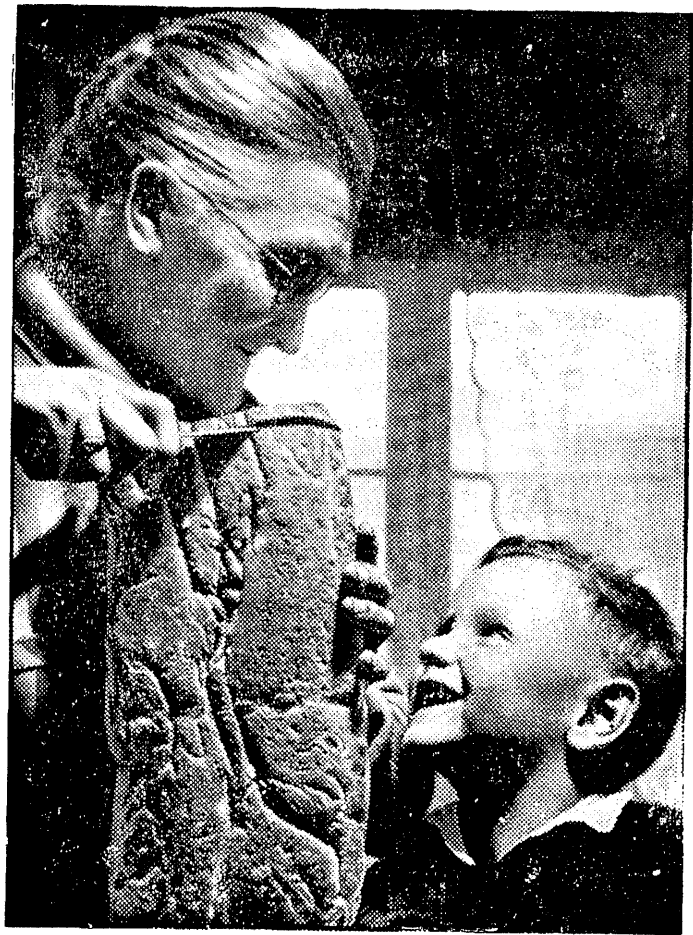
Ühing

„Eesti Lihaeksport“

Tartu eksporttapamaja

Telefonid: 11-24, 11-28 ja 16-55

Meie igapäevast leiba...

HUGO VIIRES

Maa tõmbab selga uue rüü

Maa pale on muutumas. Maa üldine ilme on paranemas ja uut kuju võtmas mitte üksi väliselt, vaid ka sisemise elu ning õhkkonna poolest. Uus sugupõlv, kes on võrsunud vabas Eestis ja hariduse saanud eestiliselt korraldatud ning häälestatud koolis, on juba jõudnud sellesse ikka, kus tal tuleb astuda tegeliku elu näitelavale — reaalelu mitmekülsete ülesannete valdkonda. Selle uue noorema generatsiooni asudes maaelu rooliratta juure, on tunda uut julgemat suunavõttu ja uute tuulepuhangute sissetõmmet. Teostumas on üldine murrang.

See uus põlduri ja taluperenaise tüüp, kes nüüdsest peale hakkab väga tähtsat osa mängima meie maa- ja külaelu arenguloos ning kelle käte jälgi kannavad maa järjest kiiretempolisemaks muutuva progressi järgnevad leheküljed, on sootuks uus inimene. Uus inimene ses mõttes, et erineb väga suurel määral vanema põlve maarahva esindajaist oma vaimse koostise kui ka hingelise struktuuri poolest.

Maarahva vanem põlv astus vaba Eesti pinnale läbi mõisarehe nõe. Siit ta tõi kaasa ka oma maailmavaate, oma ellusuhtumise, oma erisuguse varjatud prisma kõige ümbritseva vaatlemiseks. See on olnud teissugune vaim ja teissugune vaimsus, mis on juhtinud ja kannud nende elu ning püüdeid. Nemed on elanud endassetõmbunult, nende optimism on olnud piiratum ning nende teojulgus mingi sisemise psüühilise depressiooni mõjul kasiinam. Sest tolle kokkuvarisenud maailma õhus tik, kust nad on tulnud meie ajasse, on neile vajutanud oma pitseri. Ning selle paratamatusega kaasas kantava pitseri märklangeb nende tegudele ja mõtteilmale. Nad ei saa teissugused olla kui nad on. Sest nad on just niisugused, nagu nad olema peavad.

Aga nemed ulatavad nüüd maa- ja külaelu uue põlve kätte. Ja see on küps seda vastu võtma. Elu ning tegevus läheb edasi uutel radadel.

Siin on pöörd- ja murrangukoht. Siin on kahe vaimuse, kahe mentaliteedi liitepunkt.

Noorema põlvkonna liikmed on iseteadlikumad ja vaba mõttelaadiga. Nad ei kannu enam endaga kaasas halli mineviku negatiivseid pärandeid säärases rohkuses, kui seda teevad nende isad ja emad. Nende pilk vaatab julgelt tulevikku ning nad tunnevad suuremat loomingurõõmu. Teadmine ja tunne, et tehakse ainult omale ning luuakse väärtusi ainult omale ning luuakse väärtusi ainult oma riigi hüveks, on uue sugupõlve juures kindlam, sügavam. Siit tekibki endale loomise otsevä ärtuse võimas tunne, mis tiivustab, virgastab teole.

Kuid noorem generatsioon on saanud ka parema ettevalmistuse ja põhjalikuma hariduse oma isikliku elu jaoks ning tegevuseks ühiskonnas. Suur hulk noori on peale sundusliku algkooli lõpetamist siirdunud õppima mitmesugustesse kesk- ja kõrgemasse õppeasutustesse, kust nad hiljem on tagasi läinud kasulike teadmistega varustatult oma kodutaludesse üle riigi. Ja kui aastaid tagasi maal oli kõikjal veel kehtiv vaade, et koolitada võib ja maksab ainult eeldusega, et noor inimene hiljem leiab peenema ameti ning kergema elukutse kusagil linnas, siis nüüd on elu realiteet seesuguse väära arusaamise ise heitnud kolikambrisse ja tõestab mitmekülgsede näidete varal tegeliku elu keerdkäikude tõelisuses igapäev uuesti, et haridust läheb tarvis igasuguse elukutse ja ala inimesel, kui ta tahab seada kaugemaid perspektiive ning edasi jõuda oma töös. Eriti läheb haridust tarvis just maal, kus tegevus on väga mitmekülgne ning kus tegija sageli on ka ettevõtte juht ja töösuundade määraja. Sellest on nüüd — peale suuri pettumusi ning illusioonide purunemisi — juba üsna hästi hakatud aru saama ja selle järele hariduse väärtust ja tähtsust ümber hindama. Linn kõigi oma hüvede ja kultuursusega ei oma maalaste suhtes enam seda maagilist ligitõmbejõudu, mis avaldus mõni aasta tagasi. Kindel teadmine, et ka maal on külluses häid omadusi ja eeldusi selleks, et korrapäraselt ja õnnelikult elada, pole enam paljudelegi võõras. Sellest sõltuvalt nii mõnedki akadeemilise haridusega isikud päris rõõmsa meelega juba kõnnivad adra taga ja ilma särgita vehivad teha heina. Nende pilk on pöördud emakese maa poole. Ning maa töötab nii palju...

Olles haritum, laiema silmaringiga, kultuu-

ritahtelisem ja elulähedasem, praegune noorem inimpõlv eesti taludes on ka distsiplineeritum, endast ja teistest rohkem lugupidav. Kuid ühtlasi on noorte põldurite ja taluperenaiste mentaliteedi sisu muutunud eestilisemaks, selle tuum omamaisemaks ning elu lähtekohtadelt sügavamaks. On sündimas uus rahvuslik ideoloogia, mille juured on sügaval kodumaa mullas. Talu juhtima asuv enesekindel ja iseteadlik noor on muutunud intellektuaalsemaks ja intelligentsemaks, ilmub nüüd oma tööväljale originaalsemana juba sellegi tõttu, et ta tunneb oma inimväärtust ja sõandab näidata oma õiget nägu. Ta hindab omalikkku.

On kindel, et sellise uue tüübi esilekerkimine tuhandeis meie taludes, küla tänavapildis ja maa ühiskonnas, annab maale uue ilme mitmest küljest. Enamvähem igas külas leidub oma kultuurseid sihte taotlev ja noorte enesekasvatusega tegelev organisatsioon, milliseid veel aastakümneid tagasi polnud peagu ollagi. Koolide kõrval need on suured kasvatus- ja kultuurilähted. Kui alles üsna hiljuti ainult linn maad üle külvab oma mitmesuguse kirjandusega, siis nüüd hakkab muutuma päris tavaliseks nähteks, et maanoored ühiselt välja annavad ja kirjastavad mitmesuguseid teoseid ning albumeid, mis linnaski äratavad teatavamääralist tähelepanu. Aga ka paljus muuski on tehtud ja tehakse mainimisväärseid edusamme, mis kõik on rakendatud vaid ühe suure eesmärgi teenistusse — kujundada paremaks, eeskujulikumaks ja mugavamaks eesti maakodu. On käsil võetud rida peagu uusi alasid: kunstkäsitöö, kodukaunistamistöö, aiandus ja edasi rahvatantsu viljelemine, mees- ja naisvõimlemine j. p. m. Nende tuhandete noorte pilgud, kes virgalt ja intensiivselt tegelevad eelmainitud ülesannetega, ei ripu enam niivõrd suurel määral kättesaamatute unistuskujude küljes ega loo utoopiaid kaugetest randadest, vaid nende süda on kinni kodukoplis ja koduõues, kuhu igatüks oma jõu ja oskuse kohaselt on püstitamas ning ehitamas seda, mis talle pakub rahuldust ja õnne. Uus sugupõlv oleks kui kiiremini tuikama pannud vana maa vere. On rõõm näha, kuidas kõikjal vana vaim taganeb ja asemele astub uus — uute eluviiside, uue elukorralduse ja uue elustiiliga.

Maa tõmbab selga uue rüü. Ning rõõmsama ja pidulikuma kui kunagi varem. Maa on lahti ütelnud olemast tühi ja paljas kultuursetki.

Õnnetused lastega

Õnnetused lastega on meil eriti viimasel ajal muutunud sagedaseks nähteks. Tulega ja keevaveega põletamisele j. t. on suvel lisaks tulnud uppumised, õnnetused mürskude lõhkemisel, auto- ja jalgratta alla jäämised jne. Need õnnetused tavaliselt põhjustavad eluaegseid vigastusi, aga tihti lõpevad ka surmaga ja vähendavad seega meie riigi niigi väikest juurdekasvu.

Sotsiaalministeerium hankis Politseivalitsuse kaudu andmeid õnnetusjuhtude kohta lastega, et saada ülevaadet õnnetuste põhjustest, mistõttu oleks võimalik leida õigeid teid ja vastavaid abinõusid õnnetuste vältimiseks.

Politseivalitsuse kaudu kogutud andmetel on 1. jaan. — 1. aug. 1937, s. o. 7 kuu jooksul politsei prefektuurides registreeritud 111 õnnetusjuhtu lastega. Neist said vigastada kergelt 33 last, raskelt 32 last ning surma 46 last. Laste vanuse järgi oli õnnetuse ohvreid kuni 3 a. vanuseni 25 l., 4—7 a. — 31 l., 8—14 a. — 48 l. ja üle 14 a. — 7 last. Peale ülaltähendatu arvu juhtus erakorraline õnnetus Kilingi-Nõmmel, algkoolis 62 lapsega kellest 21 last said raskelt, 25 last kergelt vigastada ning 16 last surid.

Käesolevaga on võetud vaatluse alla 111 juhtu. Jälgides süü põhjusi, mille läbi juhtus õnnetus, leiame, et 40 juhu s. o. ligi $\frac{1}{3}$ õnnetuste arvust on põhjustanud vanemate hooletus või laste järelevalveta olek. Seda enamasti neis perekondades, kus vanemad on kodust ära tööl ning vähemad lapsed on jäetud omapead. Laste enda ettevaatamatus on olnud õnnetuse põhjuseks 53 juhul, s. o. ligi pool õnnetuste arvust. Need õnnetusjuhud on enamasti tulnud ette suuremate laste juures, kes uudishimust ja teadmatusest (mürskude lõhkemine), liigest julgusest (auto ja jalgratta alla jäämine j. t.)

või oskamatuses (ujumine) j. m. on langenud õnnetuse ohvriks. Lastest ja vanematest olenematul põhjusil (loodusõnnetused, autojuhi süü j. t.) on õnnetus juhtunud 15 lapsega, s. o. $\frac{1}{7}$ õnnetuste arvust.

Õnnetuste vältimiseks peaksime ühiselt senisest rohkem mitmesuguseid abinõusid tarvitusele võtma. Siin võiksid palju kaasaaitada seltskondlikud organisatsioonid. Kuna laste järelevalveta olek ning vanemate hooletus on põhjustanud suure arvu õnnetusi, siis tuleks: lastevanematele selgitada vajadust, et senisest rohkem võetaks tarvitusele ettevaatusabinõusid lastega õnnetuste vältimiseks, eeskätt koduses majapidamises, näit. laste eest hoida mürgiseid arstimeid ja laste ning teisi tervist laostavaid kangeid lehelisi ja happeid (äädikahape, väävelhape), peaks olema ettevaatlikum tulisevee nõudega käitumises väikelaste läheduses; hoidma luku taga püssid, revolvriv j. t. laske- ja terariistad jne. Sel alal võiksid organisatsioonid korraldada lastevanematele selgitavaid ettekanneid õnnetuste vältimiseks. Laste järelevalveta olekut võiks kõrvaldada ka lastepäevakodude tihedama võrgu loomisega, mille asutamisele võiksid kaasa aidata organisatsioonid ühes omavalitsustega. Lastepäevakodudesse paigutataks lapsed vanemate kodust äraoleku ajaks.

Ligemale pool õnnetusjuhtudest tekkis laste ettevaatamatusest ja seda juba koolieasse jõudnud ja vanemate laste juures. Siin võiksid omalt poolt noorsooorganisatsioonid oma tegevuskavva võtta selgitustöö õnnetusjuhtude vältimiseks.

Ühiste pingutustega peaksime jõudma olukorrani, kus suudaksime hoida miinimumini õnnetused lastega, mis võiksid tekkida inimestest olenevail põhjusil.

E. V. Sotsiaalmin. 26. aug. s. a. ringkirjast

NOORSOOT ÕÕMAILT

Kirjanduse ja kunstide keskoimkonna avakoosolek.

Neljapäeval, 9. sept. pidas ÜENU kirjanduse ja kunstide keskoimkond, kuhu kuuluvad kirjanikud Juhan Jaik, Rudolf Sirge, Aleksander Antson ja Elmar Õun, ajakirjanik Erich Rimmelgas, noorsootegelased Arvi Moor, Helmut Tarand, Voldemar Vent ja näitlejad Hugo Laur, Eduard Tärk ja Enn Toona.

Kuna kauaaegne toimkonna esimees Voldemar Vent kutsetööst tingitud ajanappusest pidi kandideerimisest loobuma, valiti kirjanduse ja kunstide keskoimkonna esimeheks Elmar Õun.

Seoses kirjanduse- ja näitekunsti keskoimkonna laiendamisega kirjanduse ja kunstide keskoimkonnaks otsustati juurde koopteerida kujutavate kunstnike seast Hugo Lepik,

Ants Murakin ja helikunsti asjatundjate seast Ed. Visnapuu ja Voldemar Leemets.

Et meie nimekamate vaimutegelaste juubelite pühitsemine on kujunenud kuidagi elutuks ja kuivaks aktuste korraldamiseks, siis uuduse ja värskeuse toomiseks otsustati A. H. Tammsaare 60 a. sünnipäeva tähistamiseks korraldada üleriiklik kirjandite võistlus teemil, mis haaraks kogu jubilaari loomingut, et sellega ergutada kirjanduse harrastajaid mõtlema ja leidma väärtusi ja positiivseid hinnanguid A. H. Tammsaare loomingust.

Kirjandi teem ja võistluse tingimused kuulutatakse välja juba lähemas tulevikus.

Veel korraldatakse käesoleval hooajal kirjandite võistlus ÜENU osakondadele, kus figureeriksid neli teemi, milledest igaüks haaraks ise kunstiharu.

Suuremat tähelepanu ja hoogu pühendatakse ka maal korraldatavatele kirjanduse ja

kunstide õhtutele, püütakse keskkohast lähetada nimekaid suurusi, et süvendada laemates hulkades huvi kunsti ja kunstiloomingu vastu. Tahetakse inimesi veendumusele viia, et ainult see pole ainuüksi kodu kaunistamine, kui kohendatakse ümbrust. Kodu kaunistamine peaks esmajoones haarama inimest ennast, sest hingelt ja vaimult kaunis inimene suudab luua kauni kodu, kus on valgust ja ilu.

Seati hooaja tegevusloosungiks: kaunisse kodusse kaunis inimene. E. Ö.

ÜENÜ Massiaru osakond

Kagu Pärnumaal, Laiksaare vallas asuva Massiaru osakonna tegevusest ja töötulemustest on seni vähe ilmunud „Eesti Nooruse“ veergudel, olgugi, et osakond tegutses alates 1932. aastast ja võrdlemisi intensiivselt.

Käesoleva aasta 23. augustil korraldas osakonna spordhairu spordipeo, millist võib pidada täiesti õnnestunuks. Päeva kavas olid kergejõustiku võistlused, võrkpall, võimlemine ja rahvatants. Vaatamata sellele, et võistlustest ja esinemistest võisid osa võtta ainult osakonna liikmed, oli osavõtjaid rohkesti ja tagajärjed rahuldavad. Võrkpalli meeskonnad olid moodustatud osakonna liikmetest nii, et valla ühes otsas elavad liikmed moodustasid ühe ja teises otsas elavad liikmed teise meeskonna. (Laiksaare vald on pikk 30 kilomeetrit). Mäng oli väga tasavägine ja lõppes Urissaare meeskonna mõne-punktilise võiduga teise meeskonna üle.

Võrkpalli võistluse lõppedes esinesid osakonna naisvõimlejad prl. Leinasaare juhtimisel. Trupp oli küll väike, kuid selle eest kõik ettekantud harjutused sooritati puhtalt ja hoogsalt.

Naisvõimlejatele järgnesid rahvatantsijad, kes peoplatsile tulles juba kaugelt oma värvirohkete Muhu originaalsete rahvariitietega omale tähelepanu tõmbasid. Kõik esitatud tantsud võeti noortepidu jälgima tulnute poolt

Massiaru osak. rahvatantsijad.

vaimustusega vastu. Järgnes ühine jalakeerutus.

Rahvatantsu trupi juhiks ja kahtlemata osakonna kandvamaks jõuks on kohapealne kooliõpetaja prl. Rennit, kes ei väsi oma õpetusi jagamast ja tiiuvustamast noori intensiivsele noorsootööle.

Kuna osakonna tegevust osaliselt pidurdas sobivate ruumide puudumine, siis peaks ka see takistus kaduma kooli- ja rahvamaja valmisaades, missugune praegu on ehitamisel.

Suvi 1937 ÜENÜ-s

Kuigi siin-seal toimub veel mõni üksiku osakonna üritus, võib juba üelda, et ÜENÜ suvine tegevus on jõudnud oma lõppfaasi ja aeg on küps kokkuvõtte tegemiseks.

Eriti silmatorkavalt rohkesti on korraldatud spordivõistlusi. Peagu iga ringkond on läbi viinud oma esivõistlused Keskjuhatase rändauhinnale, peale selle veel üksikud osakonnad väiksemas ulatuses kohalikke võistlusi. Rõõmustava nähtena on osavõtt kõikjal olnud väga elav ja võistlused toimunud arusaamatuste ja tülideta, mis on selgeks tõenduseks ÜENÜ-laste pere suurest ühtekuuluvuse tundest ja distsipliinist.

Et spordivõistlused oma arvult on pärinud esikoha, on arusaadav, sest noorus eelistab liikumist, pidevat tegutsemist, pealegi noorusrõõm ja muretus on need tegurid, mis hoiavad inimest langemast suurte probleemide juurdlemisse. Ja noorus noorusrõõmu ja muretusest pole mõeldav. Puuduksid need tal, puuduks tal ka elujõud ja õigus tulevikule.

Siiski ei saa aga ka üelda, nagu oleks eesti noorus ühekülgne, kes ei harrasta midagi muud kui sporti — just vastupidi. Eesti noorus on siiski mitmekülgne oma harrastustis. Selge tõendi sellest annab rohke arv noortepäevi, mis korraldatud üle riigi, kus kokkutulnud noored demonstreerisid oma saavutusi omakultuuri alal.

Suurematest noortepäevadest oli 6. juulil korraldatud Harju noortepäev Kebras, millest võtsid teiste seas osa ka meie majandusminister K. Selter, ja Briti Majestcedi Charge d'Affaires W. H. Galiene C.B.E. Suureks ürituseks tuleb pidada ka Taevaskojas korraldatud Kagu-Eesti noortepäeva, kus viibis Haridusministeeriumi noortesekretär F. Roose. Eriti rõõmustavalt tuleb nimetada 24. ja 25. juulil Karinul korraldatud Järva suvepäeva, kus samuti viibis Haridusm. noortesekretär F. Roose, E. Viirsalu ja ÜENÜ Tallinna osakonna esinejaid. Eelnimetatud noortepäev pälvis tähelepanu eriti sisuka eeskava ja ladusa korralduse tõttu.

Vähema ulatusega noortepäevi korraldati veel Härglas, Sallas, Helmes ja Tormas.

Peale selle on reas osakondades nagu Võlli-Kildus, Tormas, Põlgaste-Lahel, Raikülas, Härglas, Kohtla-Järvel ja mitmel pool mujal õnnistatud osakondade lippe. Ka need kuju-nesid ümbruskonnale suurpäevadeks, kust võeti elavalt osa, kuigi sageli tänavusuvised ilmastikuolud löid mitmesuguseid takistusi.

Mis aga erilist märkimist väärib on see, et noored kõiki oma üritusi algasid jumala-

teenistusega, mis tõendab nende sisemist mõraali.

Harrastatud on rohkesti rahvatantsu, mis alati on olnud ÜENÜ harrastuste raudvarasid, laulu ja võimlemist.

Päris silmatorkavat osa on ÜENÜ-lased etendanud kodukaunistamise alal. On mitmel pool nagu Albu-Ristil, Selikülas, Vägeval ja Tamsalus korraldatud võistlusi ja hoogtööd, mis annud suuri positiivseid tulemusi. Koguni huvitava üritusena tuleb nimetada Sikana-Aluste vanavara kogumisvõistlust ja aiandusnäitust Ilirylis.

Suurt tööd on tehtud ka mujal ja seda kõik suurest armastusest oma kodumaa ja rahva vastu, nõudmata selle eest mingit tasu. On töötatud rõõmust, et neil on olnud anda midagi oma riigile ja rahvale.

Kui mõnel pool on tulnud ette vääratusi korraldamises, siis on see tingitud nooruse kogemuste ja vilumuse vähesusest. Kuid igal pool on märgata püüdu edu ja paremuse poole ja see on peasisi.

Veel on ÜENÜ rahvatantsijad esinenud Saksas, Soomes, Rootsis ja Jänedal maanoorte päeval.

Võime rahuldustundega tagasi vaadata möödunud suvisele tegevusele, kuid see rahuldustunne olgu meile ÜENÜ-lastele vaid ainult ergutuseks uuele ja veel suuremale tööle, sest elu ei salli paigal tammumist. Kes tahab püsida, see peab minema edasi ja edasi viib ainult lakkamatu ja raugemata töö ja tegevus. E. O.

ÜENÜ Vastse-Roosa osakond 5 aastane

On möödunud aastat viis, kui sähvatas mõninga noore hingese igatsus taktis kaasa lüüa kogu Eesti noortega; püüda sinna sinimägede poole, kuhu ruttavad teised. Need mõtted idanesid, juurdusid, ajasid idusid teistesse noortesse ja noori armastavisse keskealistessegi. Nii 11. sept. 1932. a., mil oli ilus sügispäev, kogunes noori 16 avamiskoosolekule kohaliku kaupmehe ruumidesse. Kõik kokkutulnud pidasid noorsoo-organisatsiooni tarvilikuks ja täis lootusi algatati ÜENÜ Vastse-Roosa osakond. Tänu esimesele juhatusele väsimatu ja üksmeelse töö eest, hakkas noor organisatsioon pea paisuma liikmete arvult ja koguni kohalikkude seltside peres valitsema, ehkki olud olid vähem soodsad kui vanul seltsidel. (Hariduslikke organisatsioone küll polnudki koha peal.) Leidus siingi isikuid, kes tegid noore organisatsiooni kallal mahategevat tööd. Meie aga, kündes õiget vagu, ei lasknud endid häirida ja vaikima on pidanud need mustajad...

Oma tegevuses oleme suuremat puudust tundnud ruumide alal nii talutarel olles üüriliseks kui ka praegu, mil on uus koolimaja. Esimene oli kitsas ja talvel külm, ent sääl saime teha mida tahtsime, teine, s. t. koolimaja on avar, ent iga etendus nõuab suurt jõupingutust. Harjutusi ja teisi koosviibimisi, millest pole otsest tulu, pole kuskil teha. Ka kasvab kulude osa õige suureks, nii et peab olema õige tubli pidu, et katta juba kulused.

Ent hoolimata neist kohapäälseist võistlustest on tegutsetud, tegutsetakse veel nii, kuidas on kellelgi energiat ja vaba aega.

Kahju on nii mõningaistki liikmeist, kes elukoha muutmise tõttu on läinud meile kaotisi. Suurem kahju on aga kahest vellest, keda täies nooruses, parimas tegutsemisajal on tabanud surm oma karmi käega. Kustumatud jätsite mälestused kaasmängijaisse, samuti pealtvaatajaisse August Peet oma koomikaga ja August Paas oma tõsiste osade iavale toomisega. Puhake rahus armsa kodumaa mullas Vaidva vete ilusal kaldal!

Viis aastat on annud meile kogemusi. Ta peaks andma järgnevatele noortele ka julgust, tahet rajatud teed edasi käia. Samuti lõõge käed külge kõik endised tublid töömehed, kes vast mõningail põhjusil on loobunud aktiivsest tööst! Teame ju, et elu on võistlus ja mida raskem, seda võit magusam...

Soovin kogu ÜENÜ Vastse-Roosa osak. liikmeile, tema juhatusele ja eeskätt esimehele raugemata tahet ja püsivat energiat edaspidiseks tegutsemiseks. Olgu järgnev viis aastat viljakam, kui olid need otsimis-aastad!

Endine esimees.

LINDA LAARMAN-MANNINEN

Sügiskirevuses

Eelsügisel jalutan. Aedades kressid ja daaliad — kuum punakollane vöö. Peaks õigustust vajama needki ekstsessid me ümber, nii mõtlen, mis looduse töö!

Kuid ei, see võib olla, see meisse ei puutu, et pillataks' õisi ja värve ja lund! Seetõttu need seadused aga ei muutu, mis inimest seovad, ta päeva ja und.

Sa nukrasti naerata, sellega harju, et kunagi midagi teha ei saa sa nõnda kuisi tahad. Ent punaseid marju täis pihlakad, kirevaid lehti kõik maa

siin aedade vahel. Meevärvilist, pruuni ja kollakat varjundis tuhandes vist on puudes. Ja vahtralt, näe, lopsakaid, suuri ning punaseid lehti on vallale kist.

Ja meis kui on mõnikord illumineerit ning värvidesäras kõik rajad ja teed, kui haarand meid helide õietet keeris — siis aga just köitvad meid seadused need,

mis keelavad hea meilt ja sunnivad kurja meid tegema, tundma. Külm konventsioon, kui künntega lõhuks me mõte su turja, jääb võidukalt ikkagi püsti su koon!

Petseri ÜENU
juhatus 1937.

ÜENU Petseri osakond spordiedendajana ja 15. a. juubelvõistluste korraldajana

Pühapäeval, 19. sept. peeti Petseris ÜENUPO algatusel Petseri spordiliikumise 15 a. juubelit, misjuures peopäeva puhul osakonna korraldusel toimusid Võru- ja Petserimaa vahelised kergejõustiku võistlused. Võistlused juubeli meeleolus õnnestusid suurepäraselt, tõmmates spordiväljale kokku suure hulga peallvaatajaid ja võimaldades naabermaakondade sportlastele tõsist pingutust maakondade au hoidmisel.

Jooksudes ja hüpetes parem Petseri meeskond pidi alla vanduma ühepunktilise kaotusseisuga Võru heidetelt-visetelt paremale meeskonnale, missugune kaotus tuli üllatuseks kogu Petseri spordiperele — sest Petseri kergejõustik on olnud alati Võru ja Valga sporditasemest kõrgemal. Neil võistlustel püstitati ka uus Petserimaa rekord 4×100 m teatejooksus, kus Petseri meeskonnas võistelnud ÜENU sportlased Laats, Pöder, Karmo ja Rattus fikseerisid aja — 46,6.

Petseri võrdlemisi väikearvuline sportlaspere on andnud siiani rea kõrgemate saavutustega sportlasi meie üldisesse paremusjärjestuse tabelisse, kelledest nimetada oleks V. Laatsi, V. Rattust, A. Sillandit j. t. Eelnimetatuist kaks esimest on kuulunud siiani ÜENU Tallinna osakonna perre, kuna Petseri osakond vahepeal oli küll fiktiivselt olemas, kuid vastavate isikute puudusel mingit elumarki ei avaldanud. 1936. aastal elustati Petseri osakond, tuues selle lipu alla üle 60 noore, kes innuga noorsooliikumisest osavõtma asusid.

1937. a. võttis ÜENUPO enesele raske kohustuse, asudes juhtima Petseri spordielu

ainsa spordiorganisatsioonina, sest siiani tegev ja juhtiv olnud Petseri spordiselts oli viimasel ajal omas tegevuses loiuks jäänud. ÜENUPO, võttes enesele selle vastutusriikka ülesande, mõtleb esmajoones asuda noorte organiseerimisele ja nende sportlike saavutuste tõstmisele.

Kui aastate eest ÜENUPO oli veel ainus sporti juhtiv organisatsioon Petseris, käis Tallinnast kohapeal sporditegevust arendamas mitmete kursuste näol J. Nurmik, saavutades tol korral väga palju. Ka tänavuaastal oli J. Nurmik Petseris, tulles koos Tallinna linna osakonna sportlastega Petserisse korraldama võistlust. See võistlusmatk oli väga tulemusterohke Petserile, sest juba ammu oli vaja tuua elevust selle spordiellu. Ja see saadigi. ÜENUPO, näidates eemalseisjatele, kui võrd võimeline ta on suurte võistluste korraldamiseks, suutis seekord väga palju Nüüd on võidetud rohkesti umbusku ja eelarvamisi, millega Petseri spordiorganisatsioonidel alati on tulnud tegemist teha. ÜENUPO on näidanud, milleks ta on kõlbulik ja milleks suuteline ja peale vastkorraldatud juubelivõistluste, millega on lõpetatud 15. aastane spordiarendamisetee, asub P. O. ette ja teeb rohkem, kui ta siiani on seda suutnud.

Petseri spordiajaloo on 15. aastat selleks ajaks, mis Tallinnas ja Tartus on 25 või enamgi aastaid spordiharrastuses. Ees on aga pikkade aastate jooksul teha määratud tööd, ja sellest hakkab kinni ÜENUPO. Seejuures on ütelda, et aastad tuleviku suhtes midagi ei loe, vaid tunda tuleb töö suurust ja tööala avarust.

Voldemar Rebane †

In memoriam

19. septembril suri ootamatult järsku ÜENÜ Tallinna osakonna kauaaegne liige ja suur ÜENÜ sõber trükitöjakoja „Estotrüki” omanik Voldemar Rebane. Lahkunu oleks saanud käesoleva aasta 3. detsembril 50 aastaseks.

V. Rebane ei olnud mitte üksi vastutulelik ja osav äriees vaid ka era-

kordselt laiade ja sügavate vaimsete huvidega inimene. Ta tundis hästi eesti uuemat kirjandust ja toetas eriti meie nooremaid sulemehi, võimaldades soodsaid tingimusi mitmele noorele autorile oma esikteoste trükkimisel ja väljaandmisel. Tallinna osakonna kirjandusklubi tegevusest võttis V. Rebane varem pidevalt osa, kuna viimasel ajal takistas teda selleks haigus.

Kuid V. Rebase teened ei seisa mitte üksi Tallinna osakonna tegevusest osavõtus ja selle toetamises vaid kogu ÜENÜ-laste, eriti aga „Eesti Nooruse” lugejate pere jääb teda leinama kui sõbralikku nõuga ja teoga toetajat. Eriti hindamisväärne oli lahkunu toetus ÜENÜ-le majanduslike raskuste aegadel, mil V. Rebane võimaldas „Eesti Nooruse” trükkimist jätkata suurtest võlgadest hoolimata parimate aegade tulekuni.

Nagu tõsiste teenete eest enamaste unustatakse tänu või jäädakse sellega hiljaks peame ka lahkunule alles pärast tema surma tunnustama, kui võrd kõrgelt meie noored hindavad kõike temalt saadud toetust ja abi.

Sit tibi terra levis.

H. T.

HERBERT SACU

Tagasi sügisega

*Kuldlehise sügise seltsis ma saabun.
Ootab ees kodune tuba ja paik,
kust kevade öitsenguhakud mind saatnud
päikeses rändama suiseid maid.*

*On laual veel samad kaks sirelioksa,
nii, nagu neidis nad siia kord tõi.
Ei kuivanud kobarast enam viist oska
leida ta õnne peidetud õit.*

*Ent sügiset veretab pihlaka oksil,
akna all ammu on öitsend jasmiin.
Ma asjata päikest ja rõõmu siit otsin,
suvi need minnes on endaga viind.*

Vana-Otepää osakonna lipupäevalt

22. augustil, ilusal sügispäeval toimusid ÜENÜ Vana-Otepää lipupidustused Otepää ajaloolisel Linnamäel, kuhu kogunes üle 1000-päine rahvahulk. Oli sümbolne ja vaimustav kuulda ÜENÜ liputootust ja näha noorte särasilmi ajaloolisel linnusel, kus ulatati osakonna esimehe töö- ja ühtehoiu sümbol — kaunis ÜENÜ lipp.

Lipupühitsemise vaimuliku talituse pidas piiskoplik vik. praost J. O. Lauri, kes südamlikkude sõnadega tuletas noortele meele nende kohustusi uue lipu all oma kodu, rahva ja isamaa teenimises.

Järgnenud aktuse avas osakonna asut. liige L. Veski, kes pärast ÜENÜ töotusteksti ettelugemist lipu üle andis osakonna esimehe K. Kuuskile. Laulis osakonna segakoor nrs. A. Kalajase juhatusel ja mängis orkester.

Tervitusi öeldi rohkesti. ÜENÜ Keskjuhatus ja Kagu-Eesti Keskkorralduse poolt tervitas R. Soots, Tartu osakonnalt K. Järv. Päidla osakonnalt T. Tanni, kes lõi ka naela lipuvardasse, Otepää haridusseltsi poolt tervitas praost Lauri, Põllumeeste- ja Karskusseltsi poolt G. Vullf ja pt. orgide poolt. Kirjalikult tervitas haridusmin. noortejuht ja mitmed ÜENÜ osakonnad. Aktus lõppes hümniga.

Õhtul oli pidu Otepää tuletõrje seltsimajas, kus etendati esimese näitekatkena osakonnas A. Tamman-Särevi „Vidriku parun“, mis õnnestus hästi. Üldiselt jättis lipupäev noortesse kui ka vanadesse ilusa ja kustumata mälestuse.

Osakonna juhatusel koosolek peeti pühapäev. 29. aug. Vana-Otepää vallamajas. Sügishooaega otsustati alata pühapäev. 26. sept. segakoorijuh. nrs. A. Kalajase lahkumisõhtuga, kes läheb kaitsevähkete aega teenima. Talvine tegevuskava laiemas ulatuses jäi seekord vastu võtmata.

Käimas on külaskäigu peekorraldamine ÜENÜ Kõllestes osakonnale, kui saadakse eeltöödega toime.

Pühapäev. 5. sept. toimus ühiselt Tartu näitusele sõit veoautoga. Koos sellega külastati ka Eesti Rahva muuseumi Raadil. Väljasõit jättis kõigiti häa mälestuse.

UUSI OSAKONDI

Võidus

Viljandimaal Uue-Võidu vallas „Kikka“ talus toimus 21. augustil ÜENÜ osakonna asutamiskoosolek. Kokku oli tulnud ligi 30 asjahuvilist noort, kes osakonna ellukutsumisele suhtusid üksmeelse häatahtlikkusega. Uue osakonna teerajajaks oli Aug. Mikk, kes juba ligi kümme aastat tagasi nõutas Keskjuhatuselt vastavad materjalid asutamiseks, et aga tookordsed olud polnud selleks küllalt soodsad, siis jäigi osakond asutamata. Kogu see aeg on aga A. Mikk olnud ÜENÜ liikumisega kursis.

Erilist rõhku otsustati panna kodukoha uurimisele, rahvatantsudele, kirjandusele ja näitekunstile.

Uue osakonna juhatusse valiti: Aug. Mikk (esimees), Hel. Reier, L. Esseitsmes, L. Mikk, A. Vaik ja J. Peet.

Osakonna aadress: Viljandi, Peedi pk. lähem raudteejaam — Viljandi.

Andjas

Virumaal Varangu vallas endises Andja mõisas J. Roosioksa ruumes olid kutsutud kokku Andja ja ümbruskonna noorpere 28. augustil.

Peale selgituskõnet ÜENÜ üldinstruktor O. Uudeküllilt otsustasid kokkutulnud üle kolmekümne noore hakata teotsema ÜENÜ suures peres selle osakonnana.

Osakonna asutamine Andjasse on seda hinnatavam, et seal senini puudus igasugune noorte kui ka vanade koondis. Küll käisid noored vahetevahel Jaan Roosioksa juures koos, kus õpiti laule ja arutleti vahel ka päevaküsimusi. Nendest kooskäimistest kasvaski välja mõte asutada oma organisatsioon.

Andja on juba käesoleval aastal teine uus osakond selles rajoonis, kuna aasta aitu asutati osakond ka Varangule ja praegu on eel-tööd käimas ka Ubja-Vanamõisa osak. asutamiseks. Endistest osakondadest kuuluvad sinna ringkonda: A.-Arkna, Essu-Katela, Veltsi, Varangu, Toolse ja Maho.

Uue osakonna juhatusse valiti J. Roosioksa (esimees), J. Suursoo, L. Urb, J. Odjak ja A. Ruudla.

Osakonna aadress: Andja-Kunda, lähem raudteejaam — Kunda-Aru, kooskäimise koht Roosioksa talu.

Käreveres

Järvemaal Alliku vallas Kärevere külas M. Luguse ruumes peeti 28. aug. Kärevere aktiivsemate noorte algatusel ÜENÜ osakonnana asutamiskoosolek, kus peale pikemaid sõnavõtte otsustati osakond asutada.

Üldise olukorra ja töösuuna selgitamiseks kutsuti kohale ÜENÜ üldinstruktor, kes paar nädalat hiljem esines samas ruumes pikema selgituskõnega. Kuna asutajad noored võtavad osakonna ellukutsumist täie tõsidusega, siis on loota, et asutatav osakond suudab oma tegevusega kõita ümbruskonna noori-

vanu ja täita neid suuri ülesandeid, mis paneb neile ÜENÜ.

Uue osakonna juhatusse valiti: E. Mets (esimees), L. Mikolai, K. Saareoks, A. Vaikmaa ja P. Kilgas.

Osak. aadress on Kärevere p.-ag. pk. 29, lähem raudteejaam Kärevere, telefon Kärevere 20.

Alustest

ÜENÜ Sikana-Aluste osakond on pööranud tänava senisest suuremat tähelepanu kehalisele kasvatusesele. Suve jooksul on peetud hulk kergejõustiku võistlusi ja nende kaudu on suudetud koondada osakonda ainult sportlasi 50, kes on edukalt esinenud ümbruskonnas kergejõustiku võistlustel.

5. sept. korraldas osakond Vilveres sõprusvõistlused sealse Tuletõrje Ühingu spordiosakonnaga, kus saavutati järgmisi tagajärgi: 100 m I Anton Soolaid (S.-A.), 400: I Artur Jürissar (V.T.Ü.) — 68,0, 1500 m: I Voldemar Metsa (V.T.Ü.) — 4.35, kuul: I A. Soolaid — 11.77, ketas: A. Jürissar — 32.70, oda: A. Soolaid — 48,12, kaugus: I A. Soolaid — 5.58, kõrgus: I Ilmar Sūgis (S.-A.) — 155, kolmik: I I. Sūgis — 10.50.

Noortele: 60 m: I Ülo Tiismaa (S.-A.) — 7,9 sek., 400 m: I Ü. Tiismaa — 63,8, kõrgus: I Ed. Raidlepp (S.-A.) — 147, kaugus: I Ü. Tiismaa — 5,46, kuul: I Ed. Raidlepp — 13,02.

Sūgis- ja talveperioodil algavad osakonna korraldusel Alustes pikemaajalised referaatiohtud, kus refererijaiks on peamiselt osakonna noorsoolased.

Kirjandusharu hakkas organiseerima ÜENÜ osakondade noorsoolastevahelist kirjavahetust, kuna sel viisil on võimalik palju paremini teada saada teiste osakondade tegevust ja töömeetodeid; ning nii mõnigi uutest meetodidest, mida kuulatakse teiste osakondade noorsoolastelt, võib leida rakendamist osakonnas.

Kes noorsoolastist on huvitatud tiisugusest kirjavahetusest, seda palutakse kirjutada aadressil: Aluste pk. 13.

ÜENÜ Võhma

osakond on üks esimestest, kes koostanud ja Keskjuhatusese teatavaks teinud oma sūgisese ja talvise töökava.

Võhma os. tegevuskava eeloleval talvel kujuneks järgmiselt:

18. septembril — sūgishooaja avamiseks: kontsert- ja kirjandusõhtu liikmeile ja nende külalistele.

20.IX — 2. X (27. IX — 9. X) rahvatantsu- ja võimlemiskursus.

2. X (9. X) — rahvatantsu propagandapäev.

Novembris — raamatu- ja rahvaulikoolipäev.

Detsembris — jõulupuud liikmeile.

Jaauanuaris — osakonna aastapäev, kontsert eesti helinditest.

Veebruaris — kirjandusõhtu laiemale ringkonnale.

Mais — emadepäev.

Vahepeal muusikalised harjutused ja kirjandusõhtud omavahel.

Voka rahvatantsutrupp

Voka ÜENÜ

kus juba käib mitmeti hoogne ettevalmistus eelseisval tööperioodil teostamisele tulevate kavatsuste ja ülesannete läbiviimiseks, on viimasel ajal pidanud oma ridadest kaotama mitmeid kultuuritahtelisi ning agaraid tegelasi. Nii on osakonnast eemale läinud optimistlik edasirühkija ja teistelegi tegevushoo andja Märt Lausa tema valimise tõttu Auvere-Joala vallasekretäriks, kuna Vokast on lahkunud ka energiaküllane, noori armastav õpetaja Liis Kõrboja. Aga veel teisigi on elu neile hingelähedastest osakonnast viinud eemale. Sellest omajagu kurvast olukorrast sõltuvalt on osakonna ellu ilmund tühikud. Kuid aeg annab uusi tegelasi. Ning uusi jõude tekib juure ka Voka ÜENÜ peres ja töö läheb edasi vanu radu, mis on ikka ja alati uued.

Siinse kauni merekalda ja karmide tuulte noorrahva kohta võib ütelda, et nende meelsus ja vaim on häälestatud kõigiti rahvuslikult ja eestiliselt, mis ilmneb nii nende kodudes kui ka nende kultuuritöös. Juba seegi, et osakonna liikmeskond oma nimed on eestistanud 100-protsendilisel, maksab midagi. Ent külalaps kuuleme Voka noortest tulevikus veelgi tähelepanuäratavat!

ÜENÜ Somp ja Kohtla-Järve osak.

jatkavad intensiivselt seda koostööd ning omavahelist läbikäimist, millele teatavasti pandi alus laiaulatuslike omakultuuri päevade korraldamisega ja ühise noorte omaloomingu albumi „Nooruse Rajad“ väljaandmisega ligi kakss aastat tagasi. Tehakse üksteisele külaskäike ning aidatakse kaasa teineteise üritustele.

Hiljuti ÜENÜ Kohtla-Järve osakonna näitetrupp kandis Sompalaval ette laulumängu „Vaikne kena kohakene“ noorsoolase Randveeri juhatusel. Kuigi nimetatud tükk iseendast polnud just eriti õnnelikult valitud (teosel puudub kandvam ideestik ega evi ta ka sisulisi väärtusi), suutis Kohtla-Järve trupp seda siiski viia üle lava üsna eluliselt ja lususasti. Üksikud osalised — Heli Viisimaa, Randveer jt. — oma individualistlikult tugevasti rõhutatud mänguga paelusid teenitult publiku tähelepanu.

Seda külakosti toomist püüab Somp ÜENÜ oma poolt lähemal ajal tasa teha, esinedes oma näitetruppiga K.-Järve rahvamajas. Varemalt on seal esinenud Somp rahvatantsijad.

S P O R T

E. HÖBE

Tähelepanekuid ÜENÜ suvisest tegevusest

Saue osakonna teatejooksu meeskond:
H. Piin, A. Mölder, E. Sipra, J. Ikmelt.

Jälle on jõudnud iga-aastane pöördeaeg ÜENÜ spordielus. Suvine tegevus on lõppemas ja läheme vastu talvehooajale. Sobib pilguks peatuda ja tagasi vaadata tehtud tööle — hinnata, arvustada ja õppida hoiduma tehtud vigadest järgmisel hooajal.

Praegu puudub aruline materjal tegevuse kohta, aga pole sugugi liialdus, kui nimetan möödunud hooaega elavamaks seni olnuist. Juuli ja august osutusid kuuest kõige tegevusrikkamaks, nii et Spordi Kesksuhtkond oma abi ei suutnud sel määral pakkuda, kui osakonnad soovisid.

Erilise osa tegevusest moodustavad kergejõustiku ringkonnavõistlused, milliseid on korraldatud 22 ringkonnas. 4-as ringkonnas toimuvad võistlused käesoleva kuu kestel. Ringkonnavõistluse võitjateks üksikutes ringkondades tulid järgmised osakonnad: Käosalu, Kehra, Kodasoo, Palmse, Liiguste, Esu-Katela, Neeruti, Simuna, Karinu, Nõmme, Peipsiveere, Petseri, Helme, Põhjaka, Sikana-Aluste, Raiküla, Sutlepa, Sillamäe, Kadja, Tamsalu ja Saadjärve.

Lisaks traditsioonilistele ringkonnavõistlustele on peetud võistlusi keskkorralduste ja maakonna piirides. Nii korraldas Kehra osakond ÜENÜ Harjumaa osakondade Spordipäeva; Nõo osakond Kagu-Eesti Keskkorralduse juure kuuluvate osakondade Spordipäeva; Tamsalu osakond Järvamaa ja Rakvere osakond Virumaa osakondade Spordipäevad. Elva osakonna julge algatus, korraldada üleriiklikud ÜENÜ spordipäevad, andis rahuldava tagajärje. Mainimata ei või jätta Märjamaa osakonna Läänemaa esivõistluse korraldamist. See on esmakordne, kus maosakondades keegi suudab korraldada sellise kaaluksa ja suurejoonelise võistluse.

Üks nähtuist paremini korraldatud ringkonnavõistlusi oli Simuna osakonna poolt 12-das ringkonnas. Päevale anti pidulik ilme osavõtjate rongikäigu, avasõna ja ühise koosviibimisega.

Ka Riisipere osakonna (1. ringkond) poolt korraldatud ringkonnavõistlusega võis jääda rahule. Ainult võistluste algus oli kuidagi ebamäärane. Tuldi kokku ja võistlus läks lahti — jäi nagu midagi puudu.

Värskest moodustatud 29-das ringkonnas oli korraldajaks Voka osakond. Väljaku ettevalmistuse kohta ei saa kiitust avaldada. Samuti puudusid vastavad traditsioonid, mida omavad vanemad ringkonnad, kuid meelegääv oli kohtunike püüdlus ja tahe võistlusi

hästi läbi viia. Eriti energiline oli võistluste peakorraldaja. Sisu võistlustele andsid Sillamäe osakondlased arvuksa võistlejate perega.

Hästiõnnestunud ja osavõturohkest, nagu alati, möödus ka Härgla osakonna korraldusel 26-da ringkonna noortepäev. Ringkonda kuuluvast 10-nest osakonnast olid osavõtma ilmunud 8 osakonda.

Noorematest osakondadest on hästi esinenud ringkonnavõistlustel Ohtu, Sillamäe, Võhma ja Tammiku. Vanematest osakondadest pakkusid üllatusi Saue, Kilti ja Neeruti. Viimane tuli ringkonnavõistlustel 8-das ringkonnas võitjaks Mädaepa osakonna ees, kes ringkonnavõistluste algaastast senini igal aastal võitjaks tulnud. Hääd sisu näitasid Saue ja Kilti osakonnad. Järgmisel aastal on tänavused ringkonnavõistluste võitjad nendega juba tõsisemalt arvestama sunnitud. Uuestisünd on teostunud Käosalu osakonnas. Ringkonnavõistlusel saavutas ta ühepunktilise edu Riisipere osakonna ees.

Kontaktipidamises Spordi Kesksuhtkonna eeskujulikeks olid Sikana-Aluste, Kilti, Ingliste ja Hagudi osakonnad.

Omapärane seisukord valitseb 4—5 osakonnas, kellest näitena toon Väandra osakonna. Väandra osakond omab liikmetena, kes osakonna elus aktiivselt kaasa lõövad, Pärnumaa parimaid sportlasi (Juhansoo, Jensen, Sipelgas), kuid need peavad osakondade vahelistel võistlustel pealtvaatajateks jääma. Põhjuseks on nende kuuluvus Spordi Kesksuhtu Pärnu spordiseltside nimel. Olukord paraneks ainult siis, kui osakond astuks Spordi Kesksuhtu liikmeks, andes nimetatud liikmetele sellega samaseid võimalusi, mis spordiseltsidki.

Linnaosakondadel: Tallinnal, Nõmmel ja Rakverel on möödunud tegevusriikas suvi. Eriti kahe viimase areng on käinud ülesmäge. Nii saavutas Nõmme osakond kergejõustikus meestele Eesti esivõistlustel 7. koha ja naiste esivõistlustel 4. koha. Rakvere osakond on Eesti tugevaim jalgrattasporti kants. Jalgpallis ja ujumises on lähikese aja jooksul saavutatud edu, kuid kergejõustik kipub vähjakäiku tegema.

Omaaaja sportliikku esindusosakonna, Tartu, juures on märgata taas elustumist. Petseri osakonnal on eeldusi järgneval hooajal endast

kõnelema panna. Tänavune hooaeg kuulus organiseerimisele ja praegu kuuluvad osakonna juure meie nimekamad kergejõustiklased Rattus, Laats ja Puna.

Puudustest korraldatud võistlustel ei taha vaikides mööduda. Tunnustagem neid avalikult ja püüdkem kõrvaldada järgneval hooajal!

Üheks valusamaks nähteks on väljakute halb korrastamine. Ma ei mõtle siinjuures raja, hüppe- ja tõukepaikade hädust, vaid nende ettevalmistamine võistluseks üldse. Väljakut peab võistluse eelõhtul mõõtma, kaevama, rajad märkima ja abinõud valmis seadma. Kui väljaku tegemine jäetakse võistluspäeva hommikuks, siis harilikult kestab korrastamine kogu võistluste aja. Võistlus on spordielus pidulik sünõmus. Kuid mis pidulikust see sisendab, kui keset pidupäeva hooliga kaevatakse ja lubjatakse? Väli olgu puhas paberitükkidest ja muust prahist. Samuti ei sobi spordieetikaga suitsetamine väljakul. Niivõrd distsiplineeritud olgu iga kohtunik ja võistleja, et väljal suitsetamisest hoiduda. Väljaku korrastamist, kohtunike tegevust ja muid küsimusi püüab Spordi Kesktöimkond talve jooksul kursuste abil selgitada, et esiletulnud puudusi järgmisel aastal vältida.

Üks vormiline parandus järgmiseks aastaks ringkonnavõistluse nimetuse juures tuleks ette võtta. Nimetame tulevikus sellist päeva, kus ringkonda kuuluvad osakonnad tulevad ühiselt kokku, ringkonna noortepäevaks. Vastavalt sellele olgu päeva kavas esinemisi ka muudelt aladelt (laulukoorige ja rahvatantsurühmade ettekandeid, võimlemist jm.). Iga osakond esineks ringkonna noortepäeval aladega, milliseid osakonnas harrastatakse. Sellega saavutame ÜENU sihi — arenenud vaimu ja keha üheskoos.

Kindlasti huvitab sportlasi ja osakondi üksikute saavutuste paremusjärjestus möödunud hooajal ÜENU-s.

Esitan allpool tabeli 10-ne parema saavutuse kohta ÜENU kergejõustikus. Aladest on

Grupp naisvõistlejaid ringkonnavõistlustelt Simunas

võetud need, millede andmed on ilma ankeedita kättesaadavamad (peamiselt ringkonnavõistluse alad). Tabelis esinevad tagajärjed on kergejõustiklastelt, kes ÜENU spordimäärustiku kohaselt on võistluskõlblikud.

100 m

1.	V. Rattus, Petseri	11,2
2.	F. Tamm, Tallinn	11,4
3.	V. Piho, Tallinn	11,5
4.—6.	A. Hallik, Tallinna	11,6
	V. Sibul, Tallinna	11,6
	V. Laats, Petseri	11,6
7.	E. Sipra, Saue	11,7
8.—10.	V. Tuisk, Riisipere	11,8
	V. Vaigur, Vägeva	11,8
	H. Raimet, Simuna	11,8

200 m

1.	V. Rattus, Petseri	23,3
2.	V. Piho, Tallinna	23,5
3.	F. Tamm, Tallinna	23,6
4.	A. Hallik, Tallinna	23,7
5.	V. Sibul, Tallinna	23,8
6.	V. Laats, Petseri	24,2
7.	J. Rimmelgas, Nõmme	24,7
8.	F. Tungal, Tallinna	24,8
9.	L. Helmre, Nõmme	25,0
10.	E. Hekles, Nõmme	25,1

800 m

1.	F. Tungal, Tallinna	1.59,2
2.	R. Sams, Tallinna	2.00,7
3.	A. Vaks, Tallinna	2.03,8
4.	E. Hurt, Tallinna	2.05,0
5.	V. Ahven, Tallinna	2.07,0
6.	R. Perman, Tallinna	2.08,6
7.	I. Reidla, Torma	2.10,5
8.	A. Veemaa, Tammiku	2.10,8
9.	A. Rammul, Peravalla	2.11,4
10.	E. Niilis, Valgejõe	2.11,5

3000 m

1.	R. Sams, Tallinna	8.58,2
2.	E. Einmann, Nõmme	9.28,0
3.	R. Resnis, Nõmme	9.37,6
4.	A. Rammul, Peravalla	9.42,8
5.	B. Lillbock, Rakvere	9.45,8
6.	H. Marvits, Metsanurga	9.48,4
7.	A. Niilis, Läsna	9.50,8
8.	J. Lant, Nõmme	9.56,0
9.	R. Elm, Nõmme	9.57,2
10.	A. Kuuskla, Palmse	9.58,8

Peipsiveere, Peravalla ja Lääniste võistlejad Peravallas

Kaugus

1. A. Pällo, Tallinna	6,51
2. O. Kaldre, Tallinna	6,50
3. V. Rattus, Petseri	6,45
4. J. Paas, Elva	6,42
5.—6. R. Klavinus, Sillamäe	6,27
O. Koppel, Tallinna	6,27
7. L. Nolk, Kehra	6,26
8. R. Paltser, Tallinna	6,25
9. J. Toome, Nõmme	6,16
10.—11. A. Bruus, Hagudi	6,12
V. Laats, Petseri	6,12

Kõrgus

1. A. Kuuse, Tallinna	1,92
2. O. Kaldre, Tallinna	1,87
3. A. Hallik, Tallinna	1,80
4.—7. E. Pilliroog, Tallinna	1,75
H. Tihkan, Nõmme	1,75
J. Raid, Tallinna	1,75
O. Jürimäe, Tallinna	1,75
8.—11. I. Sulg, Tallinna	1,70
U. Leesik, Nõo	1,70
J. Leinsalu, Mädapea	1,70
L. Helmre, Nõmme	1,70

Kuul (7,257)

1. R. Schmidt, Tallinna	14,05
2. A. Tomberg, Tallinna	13,84
3. E. Tammela, Peravalla	13,70
4. A. Lillo, Mädapea	13,24
5. E. Tammer, Viimsi	13,03
6. P. Puna, Petseri	12,98
7. O. Aaving, Torma	12,53
8. H. Tamm, Vägeva	12,48
9. V. Allik, Simuna	12,31
10. O. Salum, Võru	12,25

Ketas (2,0)

1. A. Tomberg, Tallinna	42,12
2. O. Aaving, Torma	41,33
3. A. Lillo, Mädapea	38,99
4. E. Tammela, Peravalla	38,35
5. J. Toome, Nõmme	38,02
6. V. Hio, Nõmme	37,68
7. A. Enders, Põhjaka	37,10
8. P. Grünbaum, Põhjaka	37,02
9. H. Tamm, Vägeva	36,80
10. O. Lillo, Neeruti	36,14

Oda (800)

1. V. Uibo, Tallinna	59,57
2. H. Vainet, Nõmme	58,65
3. I. Mustkivi, Tallinna	54,02
4. L. Urke, Kadja	50,15
5. A. Soolaid, Sikana-Aluste	49,63
6. A. Raud, Torma	48,77
7. P. Lehtlaan, Kiltsi	47,33
8. L. Pürge, Tallinn	47,24
9. V. Vabi, Kehra	47,12
10. E. Eelmaa, Tallinna	47,16

ÜENÜ Järve osakonna

noored on tänavusel suvihooolajal eriti intensiivselt teotsenud kehakultuuri alal. Hoogu on selleks annud spordiväljaku omamine, olgugi, et õige napimöödulise. Väljaku mõõteid maksimaalselt kasutades, on mahutatud sinna võrkpalliplats, heitekohad ja hüppekast, kus küll ulatuslikumaid võistlusi ei saa korraldada, küll aga omavahelisi õhtumiitinguid ja võistlusi ning harjutusõhtuid. Peamine huvi on keskendunud just kergejõustikule, kusjuures osakond omab kõiki spordiabinõusid. Omavahelisi võistlusi ja õhtumiitinguid korraldataksegi spordiringi poolt üsna sagedasti, olgugi, et omavaheliste võistluste konkurents ei loo erilisi tipp-saavutisi, kuid selle eest soodustab ja innustab tõhusalt noortes huvi spordi vastu. Ja noorte sportlaste ja spordientusiastide juurekasv Järvel ongi otse rõõmustavalt arvukas.

Spordiringi tegevust, missugune rajati 1929. a., juhib 5 liikeline toimkond, kuhu tänavu kuuluvad: hr. hr. H. Uustal, A. Pääro, E. Viirsalu ja R. Võhma, kuna naissportlasi juhib prl. L. Pöder.

Parimaid Järve sportlaste tänavusi tagajärgi võistlusprotokollidest:

60 m: E. Pääro — 7,3, 100 m: E. Pääro — 11,6. Kuul: R. Võhma — 13,16. Oda: Neeme Pääro — 48,61. Ketas: R. Võhma — 36,80. Kaugus: A. Aluleet — 6,24. Kõrgus: A. Aluleet — 1,50. Teivas: R. Võhma ja N. Aluleet — 2,80.

Naisaladel:

60 m: L. Pöder — 9,6. Kaugus: Ellen Võhma — 3,85. Kõrgus: E. Karemaa — 1,25.

Rõõmustuda võivad Järve noored tänavu veel selle üle, et Maakorralduse komisjoni poolt anti äsja osakonnale üle umbes 1 ha maatükk. Maatükile on kavatsus omavalitsuse ja kooliringkonna abil luua korralik spordiväljak, ja siis avanevad noorte spordientusiastidele sootu avaramad perspektiivid sportimiseks.

Materjalisid selleks näib olevat.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetuse sekr.: H. Tarand.

Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Hugo Lepik, Hugo Viires, Oskar Uudeküll.

Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Kesksjuhatuse.

Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tellimise hind:

Kodumaal, Lätis ja Leedus: aastaks kr. 2,50, poolaastaks kr. 1,50, kolmeks kuuks 75 senti, kuus 30 senti. Mujal: aastaks kr. 4.—, poolaastaks kr. 2.—.

Trükkikoda „Estotrükk“, Tallinn, S. Karja 8. 1937. a.

Meil tuntakse suurt vajadust teose järele, mis käsitleks tänapäeva arsliteaduse alusel selgelt, lühidalt ja asjalikult ning **kõiki küsimusi haaravalt** tervise ohtusid, tervist säilitavaid elutingimusi, haigusi ja neist hoidumist ning ravi, ühe sõnaga, kõike seda, mis tervishoiu alal on **praktiliselt kasulik**. Selle tühiku kõrvaldamiseks ilmub **EESTI TERVISHOIU MÜUSEUMI** väljaandel

S U U R T E O S

T E R V I S E

K Ä S I R A A M A T

Teoses pannakse eriti rõhku sellele, et kõigile oleksid kättesaadavad tänapäeval inimese heakäekäigus suurt ja määravat tähtsust omavad tervislikud küsimused, kuna nende tundmisel on igal inimesel võimalik hoiduda paljudest haiguslest ja terviserikelest **„TERVISE KÄSIRAAMAT“** on hädatarvilik tarbeteos igas perekonnas, koolis, raamatukogus jne.

TERVISE KÄSIRAAMATU väljaandmist juhivad redaktsioonitoimekond, kuhu kuuluvad: E. T. Muuseumi juhataja dr. V. SUMBERG; Tartu Ülikooli eradots. S. LIND ja Tartu Ülikooli eradots., sisehaig. eriarst dr. med. H. NORMANN. Peale nende fõotavad „T. K.“ koostamisel kaasa Tartu ülikooli arsti- ja loomaarsliteaduskonna õppe jõud, instituutide ja kliinikute juhatajad, nende assistendid, paljud suurte kogemustega arstid ja eriteadlased. Üldse on teosel **üle 60 kaastöölise**.

TERVISE KÄSIRAAMATU sisust võib lühidalt nimetada: Tervise õpetuse alused ja ülesanded. Inimese keha ehitus ja talitus. Tervist kahjustavad ja säilitavad elutingimused. Rahvastik, sündimus ja suremus. Tõutervishoid. Abielu tervishoid. Suguelu tervishoid. Vaimutervishoid. Alkohol ja teised nautimismürgid. Raseduse ja ema tervishoid. Imiku tervishoid. Väikelapse tervishoid. Koolitervishoid. Anormaalised ja nõrgaandelised lapsed ja nende eest hoolitsemine. Milmesugused raviviisid. Haige põetamine. Koduapteek. Üldine haigusõpetus. Haigused ja nende ravi. Kasvajad. Haigusidude ja kahjulikkude putukate hävitamine. Kutse- ja tööstustervishoid. Õnnetusjuhud ja neist hoidumine. Esma-abi. Iluravi. Ühiskonna tervishoid jne.

TERVISE KÄSIRAAMAT
i l m u b

12 vihust suures formaadis ja heal paberil. Iga vihik sisaldab ca **140 lhk.** teksti ja lisaks hulga värvifrüki ja ühevärvilisi pilte ning pilditahvleid kriitpaberil. Kokku moodustab teos

3 suurt köidet.

Esimene vihik ilmub 1938. a. jaanuaris. Kogu teos viiakse lõpule 2 aasta kestel.

Teose saatekulud kannab talitus.

Soodustused ettetellijaile kuni 15. detsembrini s. a.

Kr. 24.— (kohemaksetavas rahas).

Kr. 28.— (tasudes tellimise andmisel Kr. 10.— ja 1. ning 2. köite ilmumisel à Kr. 9.—; 3. köite tasuta).

Kr. 32.— (tasudes tellimise andmisel Kr. 4.50 ja iga vihu ilmumisel Kr. 2.50; viimane vihik tasuta).

Pärast valm. on teose hinn. **Kr. 42.—**

Kõik, kes tellivad „Tervise käsiraamatu“ kohemaksetavas rahas, saavad tasuta kuu- kirja „Tervise“ 1938. aastaks.

Tellimisraha võib tasuda teose talitusele Tartus, Kindral Põdra 32 või posti jooksvale arvele nr. 23 69.

EESTI TERVISHOIU MÜUSEUM TARTUS, KINDR. PÕDRA 32 TEL. 6.00
Üksikasjalik tutvumismaterjal E. Tervish. Muuseumist tasuta saadaval.

Isuäraraiava ja nägusa söögilaua

**kodus, väljasõitudel ja
pidulikkudel koosviibimistel**

*katate kõige kiiremalt ja
odavamalt, kui tarvitate*

konserve • vorste • sinke
võileibu • pirukaid • seksereid

*ja teisi meie köögiosakonna mit-
mekesiseid saadusi.*

●
Meie saadused valmistatakse eksport-
tapamajades piinlikult puhtalt ja
kindla arstliku kontrolli all.

Müügil **»Lihatsentraalides«** ja
teistes paremates toiduainetekauplustes.

●
Ü h i n g

«Eesti Lihaeksport»

Tallinna, Tartu ja Võhma eksporttapamajad

Kõige maitsevamad toidud ja
küpsised valmistate, tarvitades

taimevõid **„ASTA“**

Saada kõigis toiduainete- ja delikatess-
kauplustes

Taimevõitehas **„OLIVIA“**

Tallinn, Volta tän. 3, tel. 431-97

Läbi pori, vee —

„Põhjala“ kindlustab kuiva tee!

A/S TEKLA

PEAKONTOR:

TALLINN, SUUR KARJA 15

RIIDEKAUPLUSED:

TALLINN, SUUR KARJA 15	PETSERI, KAUBARIDA 6/7
TALLINN, PÄRNU 6	PÄRNU, LAIDONERI 6
HAAPSALU, EHTE 2	RAKVERE, TURUPLATS
KURESSAARE, KAUBA 2	VALGA, KESK 14
MUSTVEE, TARTU 15	VILJANDI, TARTU 6-a
NARVA, PEETRI PL. 2	VÖRU, JURI 5-a

Kandes kõrgekvaliteedilisi

SIIDSUKKI „ELIIT“

veendute nende headuses.

Ainuvalmistaja sukatööstus

COTTON A/S.

Põhja pst. 7, Tallinn

Ostes

RET RAADIO

OMATE PARIMA, MIS SEL ALAL
SAADAVAL

Nõudke RET aparaatide katalooge ja apa-
raatide demonstreerimist.

RAADIO - KOOPERATIIV

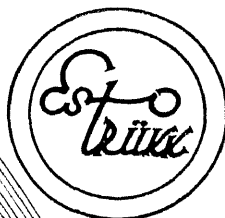
TALLINN, S. KARJA 9 • TARTU, VÕIDU 11 •
PÄRNU, KALEVI 40 • RAKVERE, TALLINNA 25 •
VILJANDI, LOSSI 31

MÜÜGIPUNKTID KÕIGIS KESKUSTES.

TRÜKIKODA ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8

MASINALADU, AUTOMAAT TRÜKI-
MASINAD JA MOODSAD KIRJAD
GARANTEERIVAD HEA, KIIRE JA
MÕÕDUKATE HINDADEGA TÖÖ

TELEFON 445-25

MOODSAID ARMATUURE, IGA-
SUGUSEID MAJAPIDAMISTARBEID,
INSTALLATSIOONI MATERJALE

soovitab soodsate hindadega

O-ü. TILGA & Ko

TALLINN, HARJU 23, TELEFON 467-98, 482-83

Perenaised!

Tarvitades

Lodix

kingakreemi

Sidol

metalli- ja aknapuhastusvahendit

Sigella

poonimlsvaha

hoiate kokku aega.

R. Ü. K.

O-ü. **Riieturite Ühiskaubamaja**

Sügise- ja talvehooaja uudismustrid

kodumaa ja inglise vabrikust

Tallinnas, S. Karja 19
Telef. 455-77

Tartus, Aleksandri 5
Telef. 16-20

Noored!

**Ellu astudes kindlustage endid
igasuguste üllatuste vastu, mis
eluteel seisavad ees**

**Astuge ühendusse kõige vanema
puht Eesti kindlustusseltsiga**

EEKS-MAJA

**Peakontor: Tallinnas, Harju 45 ja Vabadusväljak 10.
Kodukeskjaam 478-08. Harukontorid ja agendid üle maa.**

Hind 30 senti.

TALLINNA LINNAPANK

TALLINN, SUUR KARJA TÄN. 7 • TELEGR. AADRESS: „LINNAPANK“

Panga esimees P. KURVITS 42719

Juhatusel
liikmed { T. LOIK 44839
R. MOORA 44340

Operatsioonisaal ja raamatu-
pidamise osakond 42675

Toimetab kõiki pangaooperatsioone sise-
ja välismaal

Võtab kaupu oma aitadesse hoiule ja
annab vastu laenu

